

Poznań 2-2000

PORADNIK

Bibliograficzno-
Metodyczny

Wojewódzka Biblioteka Publiczna
i Centrum Animacji Kultury

Kwartalnik

Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury
w Poznaniu

PORADNIK
BIBLIOGRAFICZNO-METODYCZNY

Kwartalnik

Poznań 2000

Przewodniczący Zespołu Redakcyjnego

Iwona Smarsz

Redaguje zespół:

Urszula Bzdawka
Andrzej Baumgart
Maria Beba
Beata Nowak

ISSN 0238-9142

Materiał szkoleniowy

Powielono w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu

A-5 350 egz.

S P I S T R E Ś C I

	str.
I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ (Oprac. Urszula Bzdawka)	5
II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE	
Justyna Struzińska – Współczesna literatura światowa. Literatura rumuńska lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych	14
Andrzej Dudziak – Władysław Stanisław Reymont. Rok Reymontowski	21
Andrzej Dudziak – Zjazd gnieźnieński – historia i współczesność	26
Urszula Bzdawka – „Kto czyta, żyje wielokrotnie...” Książka a dziecko	32
Bibliografie osobowe: Egon Naganowski	40
Władysław Tatarkiewicz	43
III. MATERIAŁY METODYCZNE	
Maria Giemza-Żurawska – Medium piszące	47
IV. MATERIAŁY REGIONALNE	
A. Przegląd nowości regionalnych	55
B. Imprezy kulturalne w bibliotekach publicznych woj. wielkopolskiego.....	64
C. Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury na łamach prasy	74
V. KRONIKA	77
VI. KONKURSY CZYTELNICZE WOJEWÓDZKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ W POZNANIU W 1999 ROKU	
Agnieszka Jędrzejczak – Pytania do Juliusza Słowackiego. Esej	79

I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ

Poniższy kalendarz, to wybrane daty rocznic, obchodów i wydarzeń na II kwartał 2000 roku. Szerszy zestaw dat na II kwartał znajduje się w „Poradnikach Bibliograficzno-Metodycznych” z lat ubiegłych.

ROK 2000 SEJM RP OGŁOSIŁ ROKIEM REYMONTOWSKIM

K w i e c i e ń

	IV		–	Miesiąc Pamięci Narodowej
(60)	1 IV	1940	–	NKWD rozpoczęło formowanie transportów śmierci z polskimi oficerami – jeńcami obozów w Kozielsku, Ostaszkowie i Starobielsku. Zbiorowe mordy – określone symboliczną nazwą „zbrodnie katyńskie” dokonywane były od kwietnia do maja 1940 r.
(125)	1 IV	1875	–	Ur. Edgar Wallace, pisarz amerykański (zm. 10 II 1932)
(250)	1 IV	1750	–	Ur. Hugo Kołłątaj, pisarz polityczny, historyk (zm. 28 II 1812)
	2 IV		–	Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci
(195)	2 IV	1805	–	Ur. Jan Christian Andersen, bajkopisarz duński (zm. 4 VII 1875)
(160)	2 IV	1840	–	Ur. Émile Zola, pisarz francuski (zm. 28 IX 1902)
(110)	3 IV	1890	–	Zm. Oskar Kolberg, kompozytor i etnograf (ur. 22 II 1814)
(20)	4 IV	1980	–	Zm. Władysław Tatarkiewicz, filozof, estetyk, historyk sztuki, nauczyciel (ur. 3 IV 1886)
(65)	5 IV	1935	–	Zm. Emil Młynarski, kompozytor (ur. 18 VII 1870)
(480)	6 IV	1520	–	Zm. Rafael (właśc. nazw. Raffaello Santi), malarz włoski (ur. 26 III 1483)

	7 IV		– Światowy Dzień Zdrowia
(230)	7 IV	1770	– Ur. William Wordsworth, poeta angielski (zm. 23 IV 1850)
(140)	8 IV	1860	– Ur. Józef Weyssenhoff, powieściopisarz i nowelista (zm. 6 VII 1932)
(475)	10 IV	1525	– Hołd pruski, złożony na Krakowskim Rynku przez ks. Albrechta Hohenzollerna królowi Rzeczypospolitej Obojga Narodów Zygmuntowi Staremu
(80)	10 IV	1920	– Ur. Maciej Słomczyński (Joe Alex), tłumacz literatury angielskiej, autor powieści kryminalnych (zm. 21 III 1998)
(95)	11 IV	1905	– Ur. Jozsef Attila, poeta węgierski (zm. 3 XII 1937)
(305)	13 IV	1695	– Zm. Jean de La Fontaine, bajkopisarz francuski (ur. 8 VII 1621)
(70)	14 IV	1930	– Zm. Władimir Majakowski, poeta rosyjski (ur. 19 VII 1893)
	15 IV		– Międzynarodowy Dzień Kombatanta
(20)	15 IV	1980	– Zm. Jean Paul Sartre, filozof, pisarz i publicysta francuski, laureat nagrody Nobla w 1964 r. (ur. 21 VI 1905)
(85)	16 IV	1915	– Ur. Tadeusz Kantor, malarz, twórca „Teatru Cricot 2” (zm. 8 XII 1990)
	18 IV		– Międzynarodowy Dzień Ochrony Zabytków, obchodzony z inicjatywy UNESCO od 1984 r.
(45)	18 IV	1955	– Zm. Albert Einstein, fizyk, twórca teorii względności (ur. 14 III 1879)
(95)	20 IV	1905	– Ur. Hanna Januszewska, prozaik, poetka, autorka książek dla dzieci i młodzieży (zm. 18 VII 1980)
(90)	20 IV	1910	– Ur. Jan Dobraczyński, pisarz (zm. 5 III 1994)
(90)	21 IV	1910	– Zm. Mark Twain (właśc. nazw. Samuel Clemens), pisarz i nowelista amerykański (ur. 30 XI 1835)

- (35) 21 IV 1965 – Zm. Artur Maria Swinarski, dramatopisarz, poeta, tłumacz, związany w okresie międzywojennym z Wielkopolską (ur. 28 VII 1900)
- 22 IV – Międzynarodowy Dzień Ziemi
- (130) 22 IV 1870 – Ur. Włodzimierz Lenin, teoretyk marksizmu, przywódca ruchu robotniczego (zm. 21 I 1924)
- 23 IV – Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich (pod patronatem UNESCO)
- (150) 23 IV 1850 – Zm. William Wordsworth, poeta angielski (ur. 7 IV 1770)
- (20) 24 IV 1980 – Zm. Alejo Carpentier, pisarz kubański (ur. 26 XII 1904)
- (405) 25 IV 1595 – Zm. Torquato Tasso, poeta włoski (ur. 11 III 1544)
- (90) 26 IV 1910 – Zm. Björnson Björnstjerne, pisarz norweski, laureat nagrody Nobla w 1903 r. (ur. 8 XII 1832)
- (30) 26 IV 1970 – Zm. John Knittel, pisarz szwajcarski (ur. 24 III 1891)
- (85) 27 IV 1915 – Zm. Aleksander Skriabin, rosyjski kompozytor i pianista (ur. 6 I 1872)
- (180) 27 IV 1820 – Ur. Hubert Spencer, filozof angielski (zm. 8 XII 1903)
- 27-30 IV 2000 – Uroczystości kościelne upamiętniające 1000-lecie Zjazdu Gnieźnieńskiego i ustanowienie Metropolii Gnieźnieńskiej
- (100) 27 IV 1900 – Ur. Zygmunt Wojciechowski, historyk, prawnik, pierwszy dyrektor Instytutu Zachodniego w Poznaniu (zm. 27 X 1968)
- (115) 29 IV 1885 – Ur. Egon Erwin Kisch, pisarz czeski, piszący po niemiecku (zm. 31 III 1943)
- 29 IV – Międzynarodowy Dzień Tańca (obchodzony od 1982 r.)

M a j

	V		– Majowe Dni Książki
(735)	V	1265	– Ur. Dante Alighieri, poeta włoski (zm. IX 1321)
	1 V		– Obchody Dnia Solidarności Ludzi Pracy
(100)	1 V	1900	– Ur. Aleksander Wat (właśc. nazw. Aleksander Chwat), pisarz emigracyjny i tłumacz (zm. 29 VII 1967)
(55)	2 V	1945	– Zdobycie Berlina przez Armię Radziecką i Wojsko Polskie
(115)	2 V	1885	-- W Poznaniu utworzono Towarzystwo Muzyczne im. Henryka Wieniawskiego
	3 V		– Święto narodowe, rocznica uchwalenia przez Sejm Czteroletni pierwszej polskiej ustawy zasadniczej, nazwanej Konstytucją 3 Maja
(95)	3 V	1905	-- Ur. George Bidwell, pisarz angielski, tworzący od 1945 r. w Polsce (zm. 20 VI 1989)
(90)	4 V	1910	– Ur. Jerzy Waldorff-Preyss, publicysta, krytyk muzyczny, inicjator akcji ratowania „Starych Powązek” (zm. 29 XII 1999)
	5 V		– Dzień Europy
(15)	7 V	1985	– Zm. Adam Bahdaj, prozaik, tłumacz, autor książek dla dzieci i młodzieży (ur. 2 I 1918)
(160)	7 V	1840	– Ur. Piotr Czajkowski, kompozytor rosyjski (zm. 6 XI 1893)
(15)	7 V	1985	– Zm. Jerzy Młodziejowski, kompozytor, dyrygent, popularyzator muzyki, geograf (ur. 2 II 1909)
	8 V		-- Światowy Dzień Czerwonego Krzyża
	8 V		– Dzień Zwycięstwa
	8 V		-- Dzień Bibliotekarza

- (55) 8 V 1945 – W Berlinie podpisano akt bezwarunkowej kapitulacji Niemiec wobec Armii Radzieckiej i wojsk sprzymierzonych
- (120) 8 V 1880 – Zm. Gustaw Flaubert, pisarz francuski (ur. 12 XII 1821)
- 9 V – Dzień Wspólnoty Europejskiej
- (195) 9 V 1805 – Zm. Friedrich Schiller, klasyk literatury niemieckiej (ur. 10 XI 1759)
- (140) 9 V 1860 – Ur. James Matthew Barrie, powieściopisarz i dramaturg angielski (zm. 19 VI 1937)
- (95) 11 (24) V 1905 – Ur. Michaił Szołochow, pisarz radziecki, laureat nagrody Nobla w 1965 r. (zm. 21 II 1984)
- (105) 11 V 1895 – Ur. Jan Parandowski, prozaik, eseista, tłumacz (zm. 26 IX 1978)
- (65) 12 V 1935 – Zm. Józef Piłsudski, działacz niepodległościowy, mąż stanu, naczelnik państwa 1919–1922, Marszałek Polski (ur. 5 XII 1867)
- (30) 12 V 1970 – Zm. Nelly Sachs, poetka niemiecka, laureatka nagrody Nobla w 1966 r. (ur. 10 XII 1891)
- (30) 12 V 1970 – Zm. Władysław Anders, generał, polityk, dowódca 2 Korpusu Polskiego, uczestniczącego w bitwie pod Monte Cassino (ur. 11 VIII 1892)
- (160) 13 V 1840 – Ur. Alphonse Daudet, powieściopisarz i dramaturg francuski (zm. 16 XII 1897)
- (70) 13 V 1930 – Zm. Fridtjof Nansen, norweski badacz polarny, przyrodnik i oceanograf (ur. 10 X 1861)
- (70) 14 V 1930 – Zm. Władysław Orkan (właśc. nazw. Franciszek Smerczyński), prozaik, poeta młodopolski (ur. 27 XI 1875)
- (80) 16 V 1920 – Ur. Leopold Tyrmand, pisarz (zm. 19 III 1985)
- (100) 17 V 1900 – Ur. Władysław Rymkiewicz, pisarz (zm. 13 I 1984)

- (40) 17 V 1960 – Zm. Jules Supervielle, poeta i dramaturg francuski (ur. 16 I 1884)
- (130) 17 V 1870 – Ur. Lucjan Rydel, poeta, dramaturg (zm. 8 IV 1918)
- (490) 17 V 1510 Zm. Sandro Botticelli (właśc. nazw. Alessandro di Mariano Filipepi), włoski malarz renesansowy (ur. 1444/1445)
- 17 V – Międzynarodowy Dzień Telekomunikacji obchodzony w rocznicę założenia Unii Telegraficznej (1865)
- 18 V – Międzynarodowy Dzień Muzeów, obchodzony od 1978 r. na wniosek Międzynarodowej Rady Muzeów
- (90) 18 V 1910 – Zm. Eliza Orzeszkowa, powieściopisarka, nowelistka (ur. 6 VI 1841)
- (520) 19 V 1480 – Zm. Jan Długosz, historyk (ur. 1415)
- (30) 19 V 1970 – Zm. Tadeusz Breza, prozaik, eseista (ur. 31 XII 1905)
- (35) 19 V 1965 – Zm. Maria Dąbrowska, pisarka (ur. 6 X 1889)
- 21 V Dzień Strażaka
- (30) 21 V 1970 – Zm. Leonid Teliga, pisarz, tłumacz, żeglarz, pierwszy Polak, który samotnie opłynął kulę ziemską (ur. 28 V 1917)
- 21 V – Światowy Dzień Kosmosu, obchodzony od 1998 r.
- (115) 22 V 1885 – Zm. Victor Hugo, poeta i pisarz francuski (ur. 26 II 1802)
- (60) 24 V 1940 – Ur. Josif A. Brodski, rosyjski pisarz, od 1972 r. na emigracji, laureat literackiej nagrody Nobla w 1987 roku (zm. 28 I 1996)
- 26 V – Dzień Matki
- (10) 27 V 1990 – Pierwsze wolne wybory w powojennej Polsce

- (90) 27 V 1910 – Zm. Robert Koch, uczyony niemiecki
(ur. 11 XII 1843)
- (160) 27 V 1840 – Zm. Niccolò Paganini, skrzypek i kompozytor włoski
(ur. 28 X 1782)
- (40) 30 V 1960 – Zm. Borys Pasternak, poeta rosyjski
(ur. 10 II 1890)
- (360) 30 V 1640 – Zm. Peter Paul Rubens, malarz flamandzki epoki baroku
(ur. 28 VI 1577)
- 31 V – Światowy Dzień bez Papierosa, obchodzony od 1988 r. na wniosek Światowej Organizacji Zdrowia
- 31 V – Światowy Dzień Rozwoju Kultury, obchodzony z inicjatywy UNESCO

C z e r w i e c

- (600) VI 1400 – Ur. Jan Gutenberg, wynalazca druku (zm. 3 II 1468)
- 1 VI – Międzynarodowy Dzień Dziecka
- (50) 1 VI 1950 – Utworzenie w Wenecji Europejskiego Stowarzyszenia Kultury – SEC
- (125) 3 VI 1875 – Zm. George Bizet, kompozytor francuski
(ur. 25 X 1838)
- (40) 4 VI 1960 – Zm. na emigracji w Londynie Józef Haller, naczelny dowódca armii polskiej we Francji w l. 1918--1919
(ur. 13 VIII 1873)
- 5 VI – Dzień Ochrony Środowiska
- (80) 5 VI 1920 – Ur. Marian Bieliński, prozaik, eseista (zm. 8 V 1972)
- (125) 6 VI 1875 – Ur. Thomas Mann, pisarz niemiecki, laureat nagrody Nobla w 1929 r. (zm. 12 VIII 1955)
- (190) 8 VI 1810 – Ur. Robert Schumann, kompozytor niemiecki
(zm. 29 VII 1856)

- (145) 9 VI 1855 – Zm. Piotr Michałowski, malarz (ur. 2 VII 1800)
- (130) 9 VI 1870 – Zm. Charles Dickens, powieściopisarz angielski (ur. 7 II 1812)
- (185) 9 VI 1815 – Zakończenie Kongresu Wiedeńskiego, na którym dokonano nowego podziału Europy po klęsce Napoleona
- (85) 12 VI 1915 – Zm. Józef Brandt, malarz polski (ur. 11 II 1841)
- (50) 13 VI 1950 – Zm. Ksawery Pruszyński, pisarz i publicysta (ur. 4 XII 1907)
- (170) 17 VI 1830 – Ur. Jules de Goncourt, pisarz francuski (zm. 20 VI 1870)
- (60) 17 VI 1940 – Wkroczenie wojsk radzieckich na terytorium Litwy, Łotwy i Estonii
- (80) 17 VI 1920 – Ur. Bogdan Rutha, prozaik poznański (zm. 29 V 1983)
- (55) 18-21 VI 1945 – Moskiewski proces 16 przywódców Polski podziemnej
- (95) 21 VI 1905 – Ur. Jean-Paul Sartre, filozof, pisarz, publicysta, laureat nagrody Nobla w 1964 r. (zm. 15 IV 1980)
- (115) 23 VI 1885 – Ur. Juliusz Osterwa, aktor, reżyser, reformator teatru (zm. 10 V 1947)
- (200) 23 VI 1800 – Ur. Jan Karol Marcinkowski, lekarz, działacz społeczny (zm. 7 XI 1846)
- (70) 25 VI 1930 – Zm. Maryla Wolska, poetka okresu Młodej Polski (ur. 13 III 1873)
- 26 VI – Międzynarodowy Dzień Zapobiegania Narkomanii (ustanowiony przez ONZ w 1988 r.)
- (55) 26 VI 1945 – Podpisanie Karty Narodów Zjednoczonych (weszła w życie 24 X 1945)
- (705) 26 VI 1295 – Uznanie Orła Białego herbem Polski (koronacja Przemysła II)

- (100) 28 VI 1900 -- Ur. Leon Kruczkowski, prozaik, publicysta, dramaturg (zm. 1 VIII 1962)
- (100) 29 VI 1900 – Ur. Antoine de Saint-Exupery, pisarz francuski (zm. 31 VII 1944)

II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE

Justyna Struzińska

Uniwersytet im. A. Mickiewicza

WSPÓŁCZESNA LITERATURA ŚWIATOWA LITERATURA RUMUŃSKA LAT OSIEMDZIESIĄTYCH I DZIEWIĘĆDZIESIĄTYCH

Rok 1980 otwiera w dziejach kultury rumuńskiej nową epokę; wydaje się być spóźnionym rokiem '68, momentem, w którym całe pokolenie podkreśla różnice, jakie dzielą je od pokoleń poprzednich. Frankofilski świat garniturów i krawatów, muzyki klasycznej i szacunku dla wielkich wartości zostaje wyparty przez przesiąknięty duchem amerykańskim świat kultury „popularnej”, muzyki rockowej, codziennych ubrań i wszelkiego rodzaju emancypacji. Ta „rewolucja” dotyczy wszystkich dziedzin kultury, a więc także literatury.

Początki myśli literackiej pokolenia '80 przypadają na rok 1977. Powstało wtedy *Poniedziałkowe koło literackie (Cenaclul de luni)*, które przez kilka lat stanowiło dla ówczesnych poetów centrum świadomości- i wartościowórcze. Działając na Uniwersytecie Bukareszteńskim, koło skupiało głównie studentów wydziałów humanistycznego i filozoficznego. Patronat znanego krytyka Nicolae Manolescu, duża liczba debiutów poetów należących do koła, a zwłaszcza seria ataków ze strony prasy sprawiły, że uwaga publiczna skupiła się na tej nowej, nonkonformistycznej i pozbawionej zahamowań generacji poetów. W krótkim czasie stali się oni najważniejszymi postaciami świata rumuńskiej kultury. Najbardziej znaczącymi spośród poetów *Poniedziałkowego koła* są autorzy zbioru wierszy pt. „Aer cu diamante” (Diamentowe powietrze, 1981):

Mircea Cărtărescu (ur. 1956). W r. 1980 ukazał się pierwszy tom jego wierszy, zatytułowany „Faruri, vitrine, fotografii” (Reflektory, witryny, fotografie). Poeta opublikował również zbiory „Poeme de amor” (Wiersze miłosne, 1983), „Totul” (Wszystko, 1985), „Levantul” (Lewant, 1990), „Dragostea” (Miłość, 1994) i „Dublu CD” (Podwójna płyta kompaktowa, 1998).

Mircea Cărtărescu wydał także kilka książek prozą, w tym zbiór opowiadań „Visul” (Marzenie, 1985), powieści „Travesti” (W przebraniu, 1994) i „Orbitor. Aripa stîngă” (Oślepiający. Lewe skrzydło, 1996) oraz esej „Visul chimeric” (Chimeryczne marzenie, 1992). Niektóre z jego opowiadań ukazały się w antologii „Desant'83”.

Traian T. Coșovei (ur. 1954). Zadebiutował w r. 1978, publikując kilka wierszy w czasopiśmie *Rumunia literacka* (*România literară*). Pierwszy tom jego poezji, „Ninsoarea electrică” (Elektryczne opady śniegu), ukazał się w rok później. Z innych zbiorów na uwagę zasługują „1, 2, 3 Sau” (1, 2, 3 Albo, 1980), „Poemele siameze” (Wiersze syjamskie, 1983), „În așteptarea cometei” (Czekając na komety, 1986), „Rondul de noapte” (Nocny patrol, 1987), „Mickey Mouse e mort” (Myszka Miki nie żyje, 1994), „Patinează sau crapă” (Ślizgaj się albo zdychaj, 1997). Wiersze Coșoveia to wyszukane scenariusze, oparte na lejtmotywach, utrzymane w charakterze oscylującym między ludycznością a elegijnością. Poeta tworzy absurdalne obrazy, przypominające komiksy lub teledyski, pozostawiające ogólne wrażenie nierzeczywistości i melancholii.

Florin Iaru (ur. 1954). Nonkonformistyczny, szokujący, ironiczny, parodiuje zarówno poezję, jak i codzienne życie. Jego poezję cechuje szybki rytm, kalejdoskopowa obrazowość, gry słowne i składniowe. Świat Iaru to świat przedmiotów ożywionych i uczłowiczonych. Zapożycza on tytuły i fragmenty utworów najznamienszych poetów rumuńskich (Eminescu, Arghezi) i swobodnie je przekształca. Wydał m.in. zbiór „La cea mai înaltă ficțiune” (Do najwyższej fikcji, 1984).

Ion Stratan (ur. 1955). Pierwszy tom jego wierszy, „Ieșirea din apă” (Wychożenie z wody) ukazał się w r. 1981. Wydał następnie „Cinci cîntece pentru eroii civilizatori” (Pięć pieśni dla cywilizatorskich bohaterów, 1983), „Lumina de la foc” (Światło od ognia, 1990), „Lux” (1992), „Mai mult ca moartea” (Więcej niż śmierć, 1997), „Cafeaua cu sare” (Kawa z solą, 1998). W poezji Stratana odnajdujemy treści metafizyczne i religijne. Poeta manipuluje tekstem w kontekście innych tekstów, posługuje się parodią, pastiszem, kolażem tekstowym, cytując siebie samego.

Wyżej wymienieni autorzy określili „linię” poetycką grupy. Jej cechy to: lekki, „mówiony” styl, humor, ironia, ludyczność, narracyjny charakter utworów, ewoluujących od krótkich anegdot do prawdziwych powieści pisanych wierszem, sztuczna, komiksowa obrazowość tekstów pełnych przedmiotów i postaci. Nad tym „niskim”, typowym dla kultury „popularnej” stylem dominuje jednak „literacka komedia”, posługująca się metatekstowymi echami najbardziej nieoczekiwanych obszarów literatury. Pojęcia tradycyjnie przeciwstawne, takie jak natura-kultura, rzeczywisty-wyobrażony, epicki-liryczny etc. straciły swoje pierwotne znaczenie. Celem twórców poezji stało się wywołanie nie patetycznego wstrząsu, lecz wyzwalającego śmiechu.

Twórczość autorów „Diamentowego powietrza” można określić wspólnym mianem poezji postmodernistycznej. Młodzi poeci traktowali postmodernizm nie tylko jako nowe kryterium poetyckie, lecz również jako nową broń ideologiczną.

Postmodernizm, okreśłany mianem „rewolucyjnego”, przeciwstawiano modernizmowi, który stał się „niemodny” i „pozbawiony wartości”.

Nowej poezji rumuńskiej zarzucano, że pod wpływem poezji amerykańskiej „wymyśliła” rzeczywistość obcą Rumunii lat osiemdziesiątych – rzeczywistość autostrad, nowoczesnych stacji benzynowych, snack-barów i coca-coli. W ten sposób zaistniał w Rumunii postmodernizm bez ponowoczesności. Zmiana świata przedstawionego w poezji związana była jednak ze zmianą formy poetyckiej. Poeci lat osiemdziesiątych, wolni od przymusu odzwierciedlania otaczającej rzeczywistości, opisywali fascynujący, kolorowy świat, o którym marzyli wówczas skrycie wszyscy niemal Rumuni. Poeta postmodernistyczny nie wierzył w inną rzeczywistość niż ta, którą tworzył on sam. Teksty poetyckie z lat osiemdziesiątych są często utopijne, marzycielskie, psychodeliczne. Wyrażają głównie wolność wewnętrzną poety. Fascynacja twórczością beatników (zwłaszcza Ginsberga, ale także Corso, Ferlinghettiego i Snydera) zaowocowała przejściem od nich niektórych technik literackich, takich jak epicki charakter wierszy czy zestawianie i deformacja przypadkowych scen z życia codziennego.

Orientacja poetycka autorów „Diamentowego powietrza” była najbardziej reprezentatywna dla pokolenia '80. Obok niej powstały inne kierunki. Jeden z nich wykształcił się również w obrębie *Poniedziałkowego kola literackiego*, jako rodzaj reakcji na „imperializm” wyżej omówionej, centralnej grupy poetów. Jest to nurt *minimalistyczny*. Należą do niego m.in.:

Bogdan Ghiu (ur. 1958). Zadebiutował w r. 1977 w czasopiśmie literackim *Amfiteatru*. Wydał zbiory poezji zatytułowane „Manualul autorului” (Podręcznik autora, 1989) i „Poemul cu latura de un metru” (Wiersz o szerokości jednego metra, 1995). Część jego utworów objęły antologie „Cinci” (Pięciu, 1982) i „Antologia poeziei generației '80” (Antologia poezji pokolenia '80, 1993). Akt tworzenia jest dla poety jedynym tematem. Miłość, istnienie są dla niego funkcją pisania.

Ion Bogdan Lefter (ur. 1957). Zadebiutował w czasopiśmie *Jutrenka* (*Luceafărul*) jako poeta w r. 1978 i jako krytyk literacki w r. 1980. Jego debiut książkowy to zbiór poezji „Globul de cristal” (Kryształowa kula, 1983). Wcześniej opublikował swoje wiersze we wspomnianej już antologii „Cinci”. Lefter jest też prozaikiem; część jego utworów zawiera wydana w r. 1983 antologia „Desant '83”. Obaj autorzy piszą utwory krótkie, autotematyczne, trudne do odczytania.

Ważny dla rozwoju poezji lat osiemdziesiątych jest nurt *neoekspresjonistyczny*. Jest to jedyny obszar poezji, w którym przetrwały „wielkie tematy” modernistyczne: śmierć, obłąkanie, cierpienie, Poezja (przez duże P), od dawna dyskredytowane w poezji światowej. Poeci pokolenia '80, którzy tworzyli w tym

duchu to ci, do których informacja o zmianach w poetykach współczesnych dotarła z pewnym opóźnieniem. Reprezentują oni mniejszość „reakcyjną” wśród młodych poetów. Najbardziej znani neoekspresjoniści to:

Ion Mureșan (ur. 1955). Zadebiutował w *Trybunie (Tribuna)* w r. 1971. Pierwszy zbiór wierszy, „Cartea de iarnă” (Księga zimowa) wydał w r. 1981. Po nim nastąpiły: „Poemul care nu poate fi înțeles” (Wiersz, którego nie można zrozumieć, 1993) i „Cartea pierdută – o poetică a urnei” (Zagubiona książka – poetyka tropu, 1998). Kilka spośród jego wierszy ukazało się w „Antologia poeziei generației ‘80” (Antologia poezji pokolenia ‘80, 1993) i w „Antologia poeziei române de la origini pînă azi” (Antologia poezji rumuńskiej od jej początków do czasów obecnych, 1998).

Liviu Ioan Stoiciu (ur. 1950). Pierwszy zbiór jego wierszy, „La Fanion” (Do Proporca), ukazał się w r. 1980. Ponadto wydał m.in.: „Înima de raze” (Promieniste serce, 1982), „Cînd memoria va reveni” (Kiedy wróci pamięć, 1985), „Poeme aristocrate” (Wiersze arystokratyczne, 1991), „Singurătatea colectivă” (Zbiorowa samotność, 1996), „Ruinele poemului” (Ruiny wiersza, 1997).

Mariana Marin (ur. 1956). Jej pierwsza książka to zbiór wierszy pt. „Un război de o sută de ani” (Wojna stuletnia, 1981). Następnie ukazały się m.in.: „Aripa secretă” (Sekretne skrzydło, 1986) i „Atelierele” (Warsztaty, 1990). Poetka jest też współautorką wspomnianego już zbioru „Pięciu”.

Nichita Danilov (ur. 1952). Pierwszy zbiór wierszy, „Fîntîni carteziene” (Studnie kartezyjskie) wydał w r. 1980. Inne tomy poezji to „Cîmpul negru” (Czarne pole, 1982), „Arlechini la marginea cîmpului” (Arlekiny na skraju pola, 1985), „Urechea de cîrpă” (Szmaciane ucho, 1993), „Mirele orb” (Ślepy pan młody, 1995). Poeta jest też autorem zbioru esejów pt. „Apocalipsa de carton” (Kartonowa apokalipsa, 1993) i tomu prozy pt. „Nevasta lui Hans” (Żona Hansa, 1996).

Kolejnym nurtem poezji lat osiemdziesiątych, mającym silny wpływ na rozwój poezji lat dziewięćdziesiątych jest nurt *biograficzny*. Reprezentuje go m.in. **Romulus Bucur** (ur. 1956). Jeden z autorów antologii „Pięciu”, wydał m.in. następujące zbiory poezji: „Greutatea cernelii pe hîrtie” (Ciężar atramentu na papierze, 1984), „Literatură, viață” (Literatura, życie, 1989), „Dragoste și bravură” (Miłość i brawura, 1995). Bucur nie ukrywa swojego entuzjazmu dla amerykańskiej poezji (post)modernistycznej. W jego wierszach znaleźć można zarówno wpływy muzyki rockowej, jak i motywy orientalne zapożyczone od beatników.

Na drogę nowego rozwoju wkroczyła w latach osiemdziesiątych nie tylko rumuńska poezja, ale także proza. O ile *Poniedziałkowe koło literackie* skupiało młodych poetów, o tyle miejscem spotkań prozaików było *koło Młódź (Junimea)*, któremu przewodniczył krytyk literacki i profesor Ovid S. Crohmălniceanu. Do

kola należeli nie tylko studenci, ale również profesjonalni pisarze. Z czasem *Młódz* przekształciła się w prawdziwą szkołę literacką, prawdopodobnie najważniejszą i najbardziej wpływową w tamtych latach. „Manifestem” nowych prozaików była antologia krótkich utworów zatytułowana „Desant’83”, który – obok „Diamentowego powietrza” i „Pięciu” – definiował nową postawę artystyczną. Podobnie jak poeci, również prozaicy podążali w różnych kierunkach, od prozy niemalże „tradycjonalistycznej” po najśmielsze eksperymenty awangardowe, oniryczne i postmodernistyczne.

Cechą charakterystyczną nowej prozy początku lat osiemdziesiątych jest preferowanie krótkich form narracyjnych. Jest to po pierwsze wynik ideologicznego sprzeciwu wobec epoki socrealizmu, w której dominowała powieść, pełniąca często rolę partyjnego dokumentu i ważnego środka propagandy. Po drugie, pisarze przestają zajmować się makrostrukturami społecznymi i wielką historią; kierują swoją uwagę na życie codzienne Rumunii współczesnej. Temu nowemu realizmowi – realizmowi codziennej szarzyzny, ale także malowniczego kiczu nie sprzyjają duże formy narracyjne. Szkic, nowela, krótkie opowiadanie są formami idealnymi, które pisarze pokolenia ’80 wybrali instynktownie jako najlepiej łączące ideologię, socjologię i literackość tekstu. Główny nurt prozy „Desantu ’83”, który wywarł istotny wpływ na pozostałe kierunki jej rozwoju, określić więc można jako *mikrorealizm tekstowy*, przeciwstawiony ideologicznie wartościom komunistycznym. Dopiero pod koniec lat osiemdziesiątych następuje zwrot w kierunku powieści.

Proza pokolenia ’80 nosi, podobnie jak poezja, cechy postmodernizmu, takie jak fragmentaryczność, odniesienie tekstu do niego samego (centralną osią opowiadania jest moment, w którym narratorowi przychodzi do głowy myśl, żeby je napisać), groteskowość i kicz, parodia i humor. Do czołowych pisarzy lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych należy **Mircea Nedelciu** (ur. 1950). Jako student Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu w Bukareszcie był aktywnym członkiem kola *Junimea*. Zadebiutował opowiadaniem w czasopiśmie *Jutrzenka* w r. 1977. Jego pierwsza książka nosi tytuł „Aventuri într-o curte interioară” (Przygody na dziedzińcu wewnętrznym, 1979). Jest to zbiór opowiadań, reprezentatywnych dla stylu pisarza. Tekst przypomina kubistyczny kolaż złożony z przedmiotów i wycinków z gazet. Nagromadzenie gestów, miejsc i rzeczy daje efekt autentyczności. Autor opisuje środowisko studenckie, stółki, internaty, tanie kawiarnie, samotne niedziele w przygnębiającym miesiącu. Nedelciu przywiązuje dużą wagę do odbioru tekstu literackiego. Uważa, że w literaturze współczesnej, w triadzie autor-dzieło-odbiorca akcent przemieszcza się na związek między dwoma ostatnimi terminami. Czytelnik staje się zatem główną postacią dzieła literackiego. Na uwagę zasługują też powieści Nedelciu „Zmeura de cîmpie” (Polna malina, 1984), „Tratament fabulatoriu”

(Kuracja wyobraźniowa, 1986), „Femeia în roșu” (Kobieta w czerwieni, 1990, powieść napisana wspólnie z Adrianą Babeți i Mirceą Mihăieși) i „Povestea poștilor generației '80” (Opowieść nad opowieściami pokolenia '80, 1998).

Do nurtu *realistycznego* postmodernizmu rumuńskiego należy **Sorin Pre-
da** (ur. 1951), który zadebiutował w r. 1971 opowiadaniem „Paza” (Straż). W r. 1981 wydał pierwszy zbiór opowiadań pt. „Povestiri terminate înainte de a începe” (Opowiadania skończone przed ich rozpoczęciem). Jest też autorem powieści „Parțial color” (Częściowo w kolorze, 1985) i „Plus-minus o zi” (Plus-minus jeden dzień, 1988). Niektóre z jego opowiadań zawarte zostały w antologii „Desant '83” i innych zbiorach.

Kolejnym przedstawicielem *realistycznej* prozy postmodernistycznej jest **Alexandru Vlad** (ur. 1950), świetny znawca postmodernizmu amerykańskiego, prozaik wyrafinowany i drobiazgowy. W r. 1980 ukazała się jego pierwsza książka, opowiadania „Aripa grifonului” (Skrzydło gryfa). Wydał też m.in. „Drunul spre Polul Sud” (Droga do Bieguna Południowego, 1985) i powieść „Frigul verii” (Chłód lata, 1985).

Cristian Teodorescu (ur. 1954) jest autorem jednego z najważniejszych dla nurtu postmodernistycznego lat osiemdziesiątych zbioru krótkich utworów proza, „Maestrul de lumini” (Mistrz światła, 1985). Również jego twórczość cechuje swoisty realizm. Teodorescu posługuje się kiczem, traktując go na równi ze stylem „prawdziwej sztuki”. W perspektywie postmodernistycznej kicz staje się językiem świata zdominowanego przez show-biznes i reklamę.

Osobne miejsce w prozie pokolenia '80 zajmuje **Nicolae Iliescu** (ur. 1956). W r. 1983 ukazała się jego pierwsza książka, tom opowiadań zatytułowany „Departa, pe jos” (Daleko, pieszo). Wydał również m.in. „Dus-întors” (Bilet powrotny, 1988), „Discheta de demaraj” (Dyskietka startowa, 1995) i „Distribuția a fost următoarea” (Podział ról był następujący, 1995). Iliescu należy do nurtu ściśle *biograficznego*. Jediną postacią jego utworów jest Nicolae Iliescu, który mówi – w pierwszej lub trzeciej osobie – niemal wyłącznie o sobie i swoim życiu codziennym. Niezliczone szczegóły, „nieistotne” dla prozy klasycznej nadają tekstom Iliescu charakter autentyczności.

Przedstawicielami *tekstualizmu* są: **Gheorghe Iova** (ur. 1950) – prozaik, poeta i eseista, który zadebiutował w r. 1992 tomem „Texteiova” (Tekstyiova), opublikował też „1971. Ordinea în care el plînge” (1971. Kolejność, w której on płacze, 1992), „Sintaxa libertății de a spune” (Składnia wolności słowa, 1998) i „Călare pe mușcătură” (Okrakiem na kęsie, 1998), a także **Gheorghe Crăciun** (ur. 1950). Zadebiutował w r. 1971 zbiorem wierszy zatytułowanym „Legi de mișcare” (Prawa ruchu). Jego pierwsza książka, tom opowiadań pt. „Acte originale. Copii legalizate” (Oryginalne dokumenty. Zalegalizowane kopie), ukazała się w r. 1982. Wydał również powieści „Comunere cu paralele inegale” (Wy-

pracowanie z nierównymi analogiami, 1988), „Frumoasa fără corp” (Piękna bez ciała, 1993) oraz zbiory artykułów i esejów „Cu garda deschisă” (Z otwartą przyłbicą, 1997), „În căutarea referinței” (W poszukiwaniu odniesienia, 1998) i „Reducerea la scară” (W pomniejszeniu, 1999). „Tekstualistów”, pozostających pod wpływem „nowej powieści” francuskiej cechuje obsesja na temat tekstowych (posunięta do tworzenia nowych czasowników typu „tekstować”) i wyrefinowanie narracyjne polegające np. na fragmentaryzacji, stosowaniu wydłużonych opisów, etc.

Pod wpływem postmodernizmu amerykańskiego południowoamerykańskiego (szczególnie Borgesa) pozostają pisarze tworzący tzw. „nową fikcję”, w której rzeczywistość miesza się z fantazją, a pojęcie czasu się zaciera. Pisarze należący do tego nurtu wykorzystują formy narracyjne znane czytelnikom i na nowo je przetwarzają. Ich powieści są więc najczęściej metapowieściami. Najbardziej znani przedstawiciele „nowej fikcji” to:

Ștefan Agopian (ur. 1947). Jego pierwszą książką to powieść „Ziua mîniei” (Dzień gniewu, 1979). Następnie ukazały się: powieści „Tache de catifea” (Plama aksamitu, 1981), „Tobit” (1983) i „Sara” (1987) oraz zbiory opowiadań „Manualul întîmplărilor” (Podręcznik zdarzeń, 1984) i „Însemnări din Sodoma” (Zapiski z Sodomy, 1994).

Ioan Groșan (ur. 1954). Pierwszą książkę, zbiór opowiadań „Caravana cinematografică” (Filmowa karawana), wydał w r. 1985. Ukazały się również m.in.: „Trenul de noapte” (Nocny pociąg, 1989), dramaty „Școala ludică” (Szkoła ludyczna, 1990), „O sută de ani de zile la porțile Orientului” (Sto lat u bram Orientu, 1992) i „Jurnal de Cotroceni” (Dziennik z Cotroceni, 1998).

Wielu pisarzy i poetów „pokolenia '80” tworzy również w latach dziewięćdziesiątych – świadczą o tym daty wydania ich książek. Obok nich pojawiają się nowe osobowości literackie, takie jak poeci **Cristian Popescu** (1959-1995), **Vasile Gârneț** (ur. 1958), **Judith Mészáros** (ur. 1961), **Marius Daniel Popescu** (ur. 1963), poeci i dziennikarze **George Arun** (ur. 1961) i **Marius Oprea** (ur. 1964), czy wreszcie poeci i prozaicy **Daniel Bănulescu** (ur. 1960), **Ruxandra Cesereanu** (ur. 1963) i **Simona Popescu** (ur. 1965).

Prozę lat dziewięćdziesiątych cechuje z jednej strony silna inklinacja w kierunku fikcyjności, łączącej gatunki paraliterackie (SF) z technikami komputerowymi, z drugiej skłonność do erotyzmu. Pojawiają się gatunki prawie nieobecne przed r. 1989, takie jak - z jednej strony - powieść kryminalna, erotyczna, *thriller*, teksty okultystyczne, z drugiej -- książki politologiczne, socjologiczne, filozoficzne itd. Dużą popularnością cieszą się dzienniki i wspomnienia osobistości politycznych, świadków ważnych wydarzeń historycznych etc.

Powyższy przegląd kierunków i twórców literatury rumuńskiej ostatnich dwudziestu lat nie jest, oczywiście, kompletny. Zostały jedynie zasygnalizowane najważniejsze trendy literackie, zacytowane najważniejsze bądź – w przypadku literatury lat dziewięćdziesiątych – najbardziej obiecujące nazwiska.

Andrzej Dudziak
Dział Instrukcyjno-Metodyczny

WŁADYSŁAW STANISŁAW REYMONT ROK REYMONTOWSKI

W bieżącym roku przypada siedemdziesiąta piąta rocznica śmierci Władysława Stanisława Reymonta, pisarza, nowelisty i reportera, imającego się rozlicznych zajęć i zawodów. Bujny życiorys i związana z tym znajomość realiów życia różnych warstw i grup społecznych stały się dla niego twórczym doświadczeniem do literackich obrazów codzienności. Szczególne uznanie przyniosły mu trzy powieści: „Chłopi”, „Ziemia obiecana” i „Rok 1794” (trylogia historyczna). Pierwsza z nich, „Chłopi”, oprócz Nagrody Nobla w 1924 roku dała autorowi chwilę niezwyklego wzruszenia, gdy rzesze maszerujących delegacji chłopskich owacyjnie pozdrowiały piewczę polskiej wsi w czasie spotkania w Wierchosławicach. Natomiast „Ziemia obiecana”, powieść o życiu w przemysłowej Łodzi, przeniesiona na ekran przez Andrzeja Wajdę, ciągle zachwyca znawców filmu i literatury oraz szeroką publiczność.

Dzieła Reymonta doczekały się licznych przekładów, które spowodowały, że większą popularnością cieszył się za granicą niż w kraju. Swą sławę potrafił spożytkować dla dobra Polski, której służył jako uczestnik misji dyplomatycznych do amerykańskich środowisk polonijnych.

Z okazji ogłoszonego przez Sejm Rzeczypospolitej Roku Reymontowskiego przypominamy postać pisarza. Zestawienie (wybór) zawiera pozycje zwarte i artykuły (z lat 1985–1999), które wszechstronnie omawiają biografię oraz twórczość noblisty.

A. Opracowania ogólne i biograficzne

a. Pozycje zwarte

1. BUDRECKI Lech
Władysław Reymont: zarys monograficzny. – Warszawa : Czytelnik, 1953. – 197 s.
2. DZENDZEL Henryk
O Reymoncie wspomnienia. – Warszawa : Lud. Spółdz. Wydawnicza, 1972. 266 s.: il.
3. KOCÓWNA Barbara
Reymont: opowieść biograficzna. – Wyd. 2. – Warszawa : Lud. Spółdz. Wydawnicza, 1973. – 315 s.: il.
4. KOCÓWNA Barbara
Władysław Reymont. – Wyd. 2. – Warszawa : Państw. Wydaw. Naukowe, 1986. – 101 s.: il. – (Małe Portrety Literackie)
5. KOTOWSKI Witold
Pod wiatr: młodość Reymonta. – Łódź: Wydaw. Łódzkie, 1979. – 312 s.: il.
6. KOZIKOWSKI Edward
Łódź i pióro: wspomnienia o pisarzach pochodzących z Łodzi bądź z Łodzią związanych. – Łódź: Wydaw. Łódzkie, 1972. – S. 247–264
7. LICHAŃSKI Stefan
Władysław Stanisław Reymont. – Warszawa : Wydaw. Szk. i Pedagogiczne, 1984. – 326 s.: il.
8. MILSKA Anna
Pisarze polscy: wybór sylwetek (1543–1970). – Warszawa : Inst. Wydaw. CRZZ, 1975. – S. 280–285
9. RURAWSKI Józef
Władysław Reymont. – [Wyd. 2]. – Warszawa : „Wiedza Powszechna”, 1988. – 481 s.: il. – (Profile)
10. TALIKOWSKI Stefan
Reymont w kręgu rodzinnym. – Łódź: Wydaw. Łódzkie, 1973. – 172 s.: il.
11. WARNEŃSKA Monika
Medium piszące. – Łódź: Wydaw. Łódzkie, 1970. – 259 s.
12. WARNEŃSKA Monika
Śladami pisarzy. – Warszawa : Lud. Spółdz. Wydawnicza, 1972. – S. 411–445

13. WŁADYSŁAW Stanisław Reymont (1867–1925): patronowi w 70 rocznicę śmierci. – Łódź : DBŁG, 1995. – 17 s.
Sesja popularnonaukowa, Łódź 13 grudnia 1995 r.
14. WYKA Kazimierz
Reymont czyli Ucieczka do życia. – Warszawa : Państw. Inst. Wydawniczy, 1979. – 215 s.: il.
15. ŻEROMSKI i Reymont: rozprawy i artykuły sesji naukowej / red. nauk. Jan Detko. – Warszawa : Państw. Wydaw. Naukowe, 1978. – 267 s.

b. Artykuły

1. BORZĘCKI Jan Adam. Genialność zmysłów // Tyg. Kult. – 1986, nr 1, s. 1,9
2. CHOJNOWSKI Zbigniew. Pisarz bólu, nienawiści i miłości // Tyg. Kult. – 1986, nr 4, s. 5
3. FERT Beata. Reymont wobec spraw nie z tego świata // Ruch Liter. – 1997, nr 3, s. 387–401
4. FRONCZEK Zbigniew Kazimierz. Noblista na arenie // Sycyna. – 1996, nr 24, s. 20
5. IHNATOWICZ Ewa, Tomkowski Jan. Witraż z wampirem // Twórczość. – 1987, nr 10, s. 93–111
6. JANCZ-KOSTUCH Barbara. 60 rocznica śmierci Władysława Reymonta // Por. Bibliogr. - Metod. – 1985, nr 4, s. 33–35
7. KITRASIEWICZ Piotr. Nobliści bez masek // Mag. Lit. – 1997, nr 1, s. 75–76
M.in. sylwetka Władysława Reymonta.
8. KOC Barbara. Reymont pod znakiem prowincji i Lukiana z Samosat // Ruch Lit. 1995, z. 4, s. 503–517
9. KOTOWSKI Witold. Ostatni rok życia Reymonta // Mies. Lit. – 1988, nr 5, s. 94–102
10. LIST Władysława Stanisława Reymonta do brata Franciszka Rejmenta / oprac. Olga Kulczycka // Wia d. Kult. – 1995, nr 31, s. 16
11. LISTY Reymonta do Żeromskiego / oprac. Zdzisław Jerzy Adamczyk // Wia d. Kult. – 1996, nr 4, s. 15
12. LISTY Władysława Stanisława Reymonta do Michała Siedleckiego / oprac. Beata Fert // Prz. Hum. – 1997, nr 2, s. 131–143
13. JODEŁKA-BURZECKI Tomasz. Nagroda Nobla dla Reymonta // Kierunki. 1985, nr 32, s. 13
14. JODEŁKA-BURZECKI Tomasz. Odpowiedź panu Orackiemu // Kierunki. – 1985, nr 38, s. 11

15. JODEŁKA-BURZECKI Tomasz. Reymont chluba literatury polskiej // *Kierunki*. – 1985, nr 49, s. 10-11
16. MANTURZEWSKI Stanisław. Dlaczego Reymont uciekał przed Boryną? // *Gaz. Wybor.* – 1998, nr 37, dod. Magazyn Gazeta nr 7, s. 16-17
17. MICHALSKI Henryk. Bezczas i historia // *Kultura*. – 1989, nr 23, s. 10
18. NIEWIADOWSKI Andrzej. Słownik polskich autorów fantastyki [Władysław Reymont] // *Fantastyka*. – 1988, nr 11, s. 56-57
19. ORACKI Tadeusz. Jeszcze o Noblu dla Reymonta // *Kierunki*. – 1985, nr 37, s. 10
20. PLENZLER Anna. Poznański śiad Reymonta // *Wprost*. – 1984, nr 2, s. 24-25
21. SCHOELL Franck Louis. Reymont i naturaliści francuscy // *Regiony*. – 1997, nr 4, s. 36-61
22. (WS). Dostrzegł w chłopie i dobro, i zło: Reymont – szeregowy członek „Piasta” // *Zielony Sztandar*. – 1995, nr 49, s. 10
23. ZAŁĘSKA Zofia. W zaczarowanym kącie / roznr. przepr. Urszula Orman // *Życie Lit.* – 1989, nr 6, s. 1
24. ZIEJKA Franciszek. Władysława Stanisława Reymonta droga na francuski Parnas // *Pam. Lit.* – 1991, z. 4, s. 71-94

B. Twórczość – analizy, omówienia

a. Pozycje zwarte

1. BIEŃKOWSKA Danuta
Z problemów stylizacji językowej w twórczości Władysława Reymonta. – Częstochowa : Wyższa Szkoła Pedagogiczna, 1985. – 117 s.
2. JODEŁKA-BURZECKI Tomasz
Reymont przy biurku: z zagadnień warsztatu pisarskiego. – Warszawa : Państw. Inst. Wydawniczy, 1978. – 494 s.
3. KOC Barbara
O „Ziemi obiecanej” Reymonta. – Wrocław [i in.] : Zakł. Narod. im. Ossolińskich, 1990. – 124 s.
4. LICHĄŃSKI Stefan
„Chłopi” Władysława Stanisława Reymonta. – Warszawa : Państw. Zakł. Wydaw. Szkolnych, 1969. – 140 s.: il. - (Biblioteka Analiz Literackich)

5. PIECZARA Marek

Władysław St[anisław] Reymont „Chłopi”. – Warszawa : „Jota”,
1991. – 46 s. – (Przewodnik po Lekturach)

6. REYMONT; z dziejów recepcji twórczości / wybór, wstęp Barbara Kocówna; bibliogr., przekł. Maria Gamdzyk; indeks Elżbieta Derelkowska. – Warszawa : Państw. Wydaw. Naukowe, 1975. – 418 s.

7. RZEUSKA Maria

„Chłopi” Reymonta. – Warszawa : Tow. Naukowe Warszawskie,
1950. – 264 s.

b. Artykuły

1. ADAMCZYK-GARBOWSKA Monika. Dwie powieści o jednym mieście // *Tygiel Kult.* – 1998, nr 4/5, s. 82–89
Powieści o Łodzi: „Ziemia obiecana” i „Bracia Aszkenazy”.
2. BACZAK Jacek. Benedyktyński kopista z Bielska-Białej // *Sycyna.* – 1995, nr 23, s. 14
Prywatne muzeum Tadeusza Modrzejewskiego poświęcone twórczości W.S. Reymonta.
3. DZIECIĄTKOWSKA Urszula. W poszukiwaniu łódzkiej wizji // *Tygiel Kult.* – 1997, nr 4, s. 18–27
Obraz Łodzi w „Ziemi obiecanej” – książce i filmie.
4. KALBARCZYK Adam. Epicka metafizyka ładu: o „Chłopach” W.S. Reymonta w 70 lat po Nagrodzie Nobla // *Akcjent.* – 1995, nr 1, s. 207–210
5. KOC Barbara. O rękopisach, cenzurze i warsztacie pisarskim „Ziemi obiecanej” Reymonta: fragm. // *Prz. Hum.* – 1988, nr 7, s. 151–163
6. KOTOWSKI Witold. Narodziny „Ziemi obiecanej” // *Osnowa.* – 1985, nr 13/14, s. 120–135
7. MARX Jan. Pierwsze powieści Reymonta // *Odrodzenie.* – 1985, nr 15, s. 10–11
8. SIEMBIEDA Maciej. Piąta pora roku // *Wiad. Kult.* – 1996, nr 24, s. 14
Muzeum poświęcone twórczości W.S. Reymonta.
9. UTKOWSKA Beata. Małe formy epickie W.S. Reymonta: (próba opisu bibliograficznego) // *Ruch Liter.* – 1999, z. 2, s. 213–238

Andrzej Dudziak
Dział Instrukcyjno-Metodyczny

ZJAZD GNIEŹNIEŃSKI – HISTORIA I WSPÓŁCZESNOŚĆ

Tysiąc lat temu do Gniezna przybył cesarz Otton III, by odwiedzić grób św. Wojciecha, męczennika, powszechnie znanego na europejskich dworach. Wspaniale przyjmowany przez Bolesława Chrobrego ustanowił go władcą suwerennym, a Radzyna Gaudentego pozostawił w kraju jako biskupa utworzonej gnieźnieńskiej metropolii. Państwo polskie uzyskując w ten sposób niezależność państwową i kościelną, znalazło się w kręgu cywilizacji zachodniej i miało stanowić część (Sclavinia) planowanej, wielkiej monarchii europejskiej.

Obchody roku 2000, rocznicy zjazdu gnieźnieńskiego, zostały zapoczątkowane już w 1997 roku, kiedy to do dawnej stolicy Polski zawitał papież Jan Paweł II oraz prezydenci Czech, Litwy, Niemiec, Słowacji, Ukrainy, Węgier i Polski. Powodem zgromadzenia dostojnych gości była tysięczna rocznica śmierci św. Wojciecha. Tłumy przybyłe na uroczystości milenijne miały okazję zapoznać się z papieską wizją Europy jako wspólnoty ducha, u której podstaw legła wielowiekowa chrześcijańska kultura.

W roku 2000 planuje się szereg uroczystości, określonych wspólnym mianem Gniezno 2000, wśród których na szczególną uwagę zasługują: przybycie legata papieskiego i prezydentów tzw. krajów wojciechowych, spotkanie premierów państw europejskich i konferencja na temat Unii Europejskiej, uroczysta sesja Sejmu oraz zloty harcerzy i młodzieży.

Zgromadzony materiał (wybór) zawiera publikacje zwarte oraz artykuły (z lat 1993–2000) ułożone w porządku chronologicznym w dwóch działach. Pierwszy z nich porusza problematykę historyczną a drugi dotyczy wydarzeń roku 1997 i planów na 2000 rok.

A. ZJAZD GNIEŹNIEŃSKI W 1000 ROKU

a. Pozycje zwarte

1. DZIEJE Gniezna / pod red. Jerzego Topolskiego. – Warszawa : Państw. Wydaw. Naukowe, 1965. – S. 88–89
2. DZIEJE Wielkopolski. T. 1: Do roku 1793 / pod red. Jerzego Topolskiego. – Poznań : Wydaw. Poznańskie, 1969. – S. 177–178

3. DZIEJE Wielkopolski w wypisach / pod red. Zdzisława Grot; oprac. Antoni Czubiński, Witold Jakóbczyk, Zdzisław Kaczmarczyk. – Warszawa : Państw. Zakł. Wydaw. Szkolnych, 1963. – S. 22–25
4. GRABSKI Andrzej Feliks
Bolesław Chrobry: 967–1025. – Warszawa : Wydaw. Min. Obrony Narod., 1970. – 192 s.: il.
5. GRABSKI Andrzej Feliks
Bolesław Chrobry: zarys dziejów politycznych i wojskowych. – Wyd. 2 popr. – Warszawa : Wydaw. Min. Obrony Narod., 1966. – 321 s.
6. JASIENICA Paweł
Polska Piastów. – Wyd. 5. – Warszawa : Państw. Inst. Wydawniczy, 1989. – S. 74–78
7. LABUDA Gerard
Pierwsze państwo polskie. – Kraków : Kraj. Ag. Wydawnicza, 1989. – 80 s.: il. – (Dzieje Narodu i Państwa Polskiego; 1–2)
8. LABUDA Gerard
Studia nad początkami państwa polskiego. T. 1–2. – Wyd. 2. – Wydaw. Nauk. UAM, 1987–1988. – 2 t. (521; 566 s.). – (Historia / Uniwersytet im. Adama Mickiewicza; nr 139–140)
9. LISOWSKA-NIEPOKULCZYCKA Anna
Bolesław zwany Chrobrym. – Wyd. 2. – Wydaw. Szk. i Pedagogiczne, 1989. – 134 s.: il. – (Biblioteczka Historyczna)
10. ŁOWMIANSKI Henryk
Początki Polski. T. 6: Polityczne i społeczne procesy kształtowania się narodu do początku XIV wieku. – Warszawa : Państw. Wydaw. Naukowe, 1985. – 2 vol. (579 s; 585–1146 s.): mapy
11. MULARCZYK Jerzy
Od Bolesława Chrobrego do Bolesława Rogatki: studia polemiczne. – Wrocław : Sudety, 1994. – S. 8–19
12. POCZĄTKI państwa polskiego: księga tysiąclecia / red. Kazimierz Tymieniecki. T. 1–2. – Poznań : Państw. Wydaw. Naukowe, 1962. – 2 t (428; 368 s.)
13. POLSKA na przestrzeni wieków: praca zbiorowa / pod red. Janusza Tazbira. – Warszawa : Wydaw. Nauk. PWN, 1995. – S. 35–37
14. TOPOLSKI Jerzy
Wielkopolska poprzez wieki. – Poznań : Wydaw. Poznańskie, 1973. – S. 29–30
15. ROLA Zygmunt
Tajemnice katedry gnieźnieńskiej. – Poznań : Kantor Wydawniczy SAWW, 1993. – S. 75–82

16. STRZELCZYK Jerzy
Bolesław Chrobry. – Poznań : WBP, 1999. – S. 44–88. – Bibliografia s. 283–289
17. STRZELCZYK Jerzy
Zjazd gnieźnieński. – Poznań : Wydaw. WBP, 2000. – 152 s. – (Biblioteka „Kroniki Wielkopolski”). – Bibliografia s. 136–145
18. WIELKOPOLSKA w świetle źródeł historycznych: wybór tekstów źródłowych. – Poznań : Państw. Wydaw. Naukowe, 1958. – S. 11–12

b. Artykuły

1. CZACZKOWSKA Ewa K. Gniezno – tysiąc lat później // *Rzeczpospolita*. – 2000, nr 60, s. A 4
Historia i współczesność.
2. GRÄSSLIN Matthias. Jaka była cena korony?: Polacy i Niemcy różnią się w ocenie zjazdu gnieźnieńskiego // *Forum*. – 2000, nr 11, s. 22–23
3. KRZEMIŃSKI Adam. Zjazd Gnieźnieński // *Polityka*. – 1997, nr 21, s. 82–84
Historia i współczesność.
4. (tuk). Cesarska wizyta // *Przem. na Szlaku Piast.* – 2000, nr 10, s. 14
5. MIELEWCZYK Wojciech. Zjazd Gnieźnieński: szlakami historii // *Por. Gosp.* – 1996, nr 3, s. 52
6. MIZERSKI Sławomir. Cień orła nad Wzgórzem Lecha // *Polityka*. – 1997, nr 22, s. 108–112
7. PLENZLER Anna. Tajemnica sprzed tysiąca lat czyli jak cesarz szedł do Polski // *Głos Wielkop.* – 1999, nr 300, s. 20
Trasa i terminy wizyty Ottona III.
8. STOMMA Ludwik: Bolesław i Przeclawa, czyli geopolityka // *Polityka*. – 1993, nr 30, s. 24–25
9. STRZELCZYK Jerzy. Świadectwo dojrzałości / rozm. przepr. Adam Krawiec // *Gaz. Wielkop.* – 2000, nr 60, s. 10–11
10. STRZELCZYK Jerzy. Tysiąc lat temu: rozmowa z..., historykiem / rozm. przepr. Andrzej Sikorski // *IKS*. – 2000, nr 2, s. 12–13
11. STRZELCZYK Jerzy. Wędrujący duch // *Polityka*. – 2000, nr 9, s. 76–78
Proces kształtowania Europy.
12. ŚMIGIEL Kazimierz. Cud świętego Wojciecha / rozm. przepr. Krzysztof Łukasik // *Przem. na Szlaku Piast.* – 2000, nr 10, s. 14

13. WRONSKI Paweł. Milenijny dar niebios // *Gaz. Wybor.* – 2000, nr 60, s. 22–25
14. ZATORSKA Anna. Gniezno 2000: prezydenci siedmiu państw świętować będą tysiąclecie wejścia Polski w obręb kultury śródziemnomorskiej // *Wprost.* – 2000, nr 11, s. 102–103
M.in. historia zjazdu gnieźnieńskiego.

B. KU NOWEJ EUROPIE

– GNIEZNO 1997

1. BORTKIEWICZ Paweł. Etos zjednoczonej Europy w nauczaniu Jana Pawła II // *Życie i Myśl.* – 1998, nr 1, s. 3–13
2. CYWIŃSKI Piotr M.A. Tysiącletni żywot św. Wojciecha // *Więź.* – 1997, nr 4, s. 114–123
3. CZACZKOWSKA Ewa K. Stary patron nowej Europy // *Rzeczpospolita.* – 1997, nr 95, s. 4
4. HUMENIUK Elwira. O zjednoczeniu raz jeszcze // *Przem. na Szlaku Piast.* – 1997, nr 24, s. 7
5. JAN PAWEŁ II, papież. „O duchową jedność chrześcijańskiej Europy”: homilia Ojca św. Jana Pawła II wygłoszona z okazji 1000. rocznicy śmierci św. Wojciecha // *Życie i Myśl.* – 1997, nr 2, s. 4–10
6. JAN PAWEŁ II, papież. Orędzie św. Wojciecha: przemówienie Jana Pawła II do prezydentów siedmiu państw Europy Środkowej // *Tyg. Powsz.* – 1997, nr 24, s. 7
7. JAN PAWEŁ II, papież. Przemówienie Ojca św. Jana Pawła II do prezydentów siedmiu państw Europy Środkowej // *Życie i Myśl.* – 1997, nr 2, s. 10–11
8. JAN PAWEŁ II, papież. Przesłanie Jana Pawła II wygłoszone 3 czerwca 1997 r. do prezydentów zgromadzonych w pałacu arcybiskupim w Gnieźnie // *Kron. Wielkop.* – 1997, nr 4, s. 25–26
9. JAN PAWEŁ II, papież. 1000-lecie śmierci św. Wojciecha: homilia Jana Pawła II wygłoszona 3 czerwca 1997 r. podczas mszy św. w Gnieźnie // *Kron. Wielkop.* – 1997, nr 4, s. 20–24
10. JAN PAWEŁ II powiedział... / oprac. Elwira Humeniuk. – *Przem. na Szlaku Piast.* – 1997, nr 24, s. 1, 5
11. KOCZOROWSKA Grażyna. Gniezno // *Kron. Wielkop.* – 1997, nr 4, s. 7–12
12. KRZEMIŃSKI Adam. Zjazd Gnieźnieński // *Polityka.* – 1997, nr 21, s. 82–84

Historia i współczesność.

13. ŁAWNICZAK Agata. Cóż może nam powiedzieć mnich sprzed 1000 lat? // *Arkusz*. – 1997, nr 7, s. 3
14. PIELGRZYMKA Apostolska Ojca Świętego Jana Pawła II do Polski: 31.05.1997–10.06.1997: przemówienia, dokumentacja. – Poznań : Pallottinum, 1997. – S. 58–66: Homilia podczas mszy św. z okazji 1000-lecia śmierci św. Wojciecha.
15. PIELGRZYMKA Apostolska Ojca Świętego Jana Pawła II do Polski: 31.05.1997–10.06.1997: przemówienia, dokumentacja. – Poznań : Pallottinum, 1997. – S. 67–69: Przesłanie do prezydentów siedmiu państw Europy Środkowej.
16. ROMANOWSKI Andrzej. Na szlaku tysiąclecia // *Tyg. Powsz.* – 1997, nr 24, s. 1, 7
17. SZCZĘŚNY Jacek. Zjazd gnieźnieński // *Wprost*. – 1997, nr 17, s. 34
Plany dot. wizyty Jana Pawła II w Gnieźnie.
18. ŚMIGIEL Kazimierz. Grób św. Wojciecha w Gnieźnie – centrum integracji Polski i Europy // *Życie i Myśl*. – 1997, nr 2, s. 33–34
19. ZJEDNOCZONA Europa musi być wspólnotą ducha: pielgrzymka: papież i prezydenci u grobu św. Wojciecha / Ewa. K. Czackowska [i in.] // *Rzeczpospolita*. – 1997, nr 128, s. 1, 3

– GНИЕZNO 2000

1. AMBASADORZY o spotkaniu prezydentów: II Zjazd Gnieźnieński / oprac. Zbigniew Kolczyński // *Przew. Katol.* – 2000, nr 11, s. 13–15
Wypowiedzi ambasadorów: Czech, Litwy, Niemiec, Słowacji, Ukrainy, Węgier.
2. AMBROZIAK Joanna. LAMA. Barszcz tysiąclecia. Kościół: obchody milenium w Wielkopolsce // *Gaz. Wielkop.* – 2000, nr 239, s. 4
3. BOŃSKI Artur. Był cesarz, przyjadą prezydenci / współpr. Karol Pomerańek // *Gaz. Pozn.* – 2000, nr 55, s. 14–15
4. BRATKOWSKI Stefan. Teatr historii // *Polityka*. – 2000, nr 12, s. 22–23
5. CZACZKOWSKA Ewa K. Gniezno – tysiąc lat później // *Rzeczpospolita*. – 2000, nr 60, s. A 4
Historia i współczesność.
6. KOCZOROWSKA Grażyna. Gniezno 2000: w przededniu obchodów jubileuszowych // *Kron. Wielkop.* – 1999, nr 3, s. 66–70
7. KOCZOROWSKA Grażyna. Gniezno – powtórka z przeszłości: kończą się przygotowania do wizyty w Polsce europejskich głów państw // *Głos Wielkop.* – 2000, nr 49, s. 3

8. KOCZOROWSKA Grażyna. Przed jubileuszem // *Głos Wielkop.* – 1999, nr 259, s. 11
M.in. program obchodów tysiąclecia zjazdu gnieźnieńskiego.
9. KRZEMIŃSKI Adam. Lista nieobecności: Gniezno tysiąc lat później // *Polityka.* – 2000, nr 12, s. 15
10. KS. ARCYBISKUP Henryk Muszyński metropolita gnieźnieński / oprac. Andrzej Sikorski // *Przew. Katol.* – 2000, nr 9, s. 13
O uroczystościach milenijnych.
11. LESIAK Marek. II Zjazd Gnieźnieński // *Przew. Katol.* – 2000, nr 9, s. 12–13
12. ŁAWNICZAK Agata. Gniezno, marzec 2000 // *Tyg. Powsz.* – 2000, nr 12, s. 3
13. MUSZYŃSKI Henryk. Przesłanie ku przyszłości: rozmowa z ks. abp. ..., Metropolita Gnieźnieńskim / rozm. przepr. Andrzej Sikorski // *IKS.* – 2000, nr 3, s. 8–10
14. NA DRODZE do jedności: Zjazd Gnieźnieński z perspektywy tysiąclecia / wypowiedzi: Maciej Płazyński, Józef Glemp, Jan Szarek; oprac. Anna Grzelczak // *Przew. Katol.* – 2000, nr 11, s. 5
15. POMERANEK Karol. Arcybiskup ogłosił program uroczystości milenijnych: sejmowi oficjele w Gnieźnie // *Gaz. Pozn.* – 2000, nr 57, s. 5
16. POMERANEK Karol. Nabożeństwu przewodniczył będzie kardynał Sodano // *Gaz. Pozn.* – 2000, nr 49, dod. Powiaty s. 5
Nabożeństwo ekumeniczne i jego uczestnicy.
17. POMERANEK Karol. Prezydenci dostaną medale św. Wojciecha // *Gaz. Pozn.* – 2000, nr 49, dod. Powiaty s. 5
Prezydenci krajów Europy Środkowej w Gnieźnie – 12 marca br.
18. POMERANEK Karol. Szef Kancelarii Premiera u metropolity gnieźnieńskiego // *Gaz. Pozn.* – 2000, nr 46, s. 3
Przebieg uroczystości milenijnych – spotkanie premierów.
19. ROM. Międzynarodowe Spotkanie Młodych: Gniezno od 4 do 13 marca // *Gaz. Pozn.* – 2000, nr 46, s. 4
20. TREPIŃSKI Bogdan. Milenijny Zjazd Gnieźnieński: rozmowa z..., prezydentem Gniezna / rozm. przepr. Jadwiga Knie-Górna // *Przew. Katol.* – 2000, nr 11, s. 4
21. ZATORSKA Anna. Gniezno 2000: prezydenci siedmiu państw świętować będą tysiąclecie wejścia Polski w obręb kultury śródziemnomorskiej // *Wprost.* – 2000, nr 11, s. 102–103
M.in. historia zjazdu gnieźnieńskiego.

Urszula Bzdawka
Dział Instrukcyjno-Metodyczny

„KTO CZYTA, ŻYJE WIELOKROTNIE ... ” KSIĄŻKA A DZIECKO

Badania czytelnicze dzieci i młodzieży polskiej dowodzą z jednej strony rozmiłowania w literaturze, z drugiej zaś wskazują jak znaczna jest liczba rodzin, gdzie nie czytają ani rodzice, ani dzieci. Do wyjątków należy zaliczyć domy, gdzie czyta się codziennie. Zwraca również uwagę fakt, że we wczesnym okresie stosunkowo liczna grupa dzieci czyta bajki i literaturę dla najmłodszych, natomiast w późniejszym okresie wzrasta liczba dzieci, które czytają rzadko lub nie czytają wcale.

Źródłem takiego stanu rzeczy upatrywać należy przede wszystkim we wpływie domu rodzinnego (co potwierdzają badania), a także oddziaływaniu mass mediów, które oferują inne, łatwiejsze formy rozrywki (gry i zabawy komputerowe, oglądanie filmów itp.)

Istotny wpływ na kształtowanie nawyków czytelniczych w tym okresie poza rodzicami mają nauczyciele i bibliotekarze. Dzięki umiejętnie wskazanym przez nauczyciela lekturom dzieci znajdują potrzebne informacje i odpowiedzi na nurtujące je problemy. Właściwie zorganizowana biblioteka, o różnorodnym i zasobnym księgozbiornym oraz ciekawych formach popularyzacji książki to ważny element w edukacji młodego człowieka, pozwala z ogromnie bogatej obecnie oferty wydawnictw dla dzieci wybrać te lektury, które są najbardziej wartościowe.

Załączona bibliografia w części I zawiera omówienia literatury dziecięcej i jej funkcji w kształceniu osobowości dziecka. Część II prezentuje problemy czytelnictwa dziecięcego i rolę bibliotek dla dzieci. Uwzględniono najnowsze opracowania książkowe i artykuły z lat dziewięćdziesiątych.

I. O LITERATURZE DLA DZIECI

a. Pozycje zwarte

1. BALUCH Alicja

Dziecko i świat przedstawiony czyli tajemnice dziecięcej lektury. – Wyd. 2 posz. – Wrocław : W. Bagiński i Synowie, 1994. – 138 s. – (Literatura i Dziecko)

2. BALUCH Alicja
Archetypy literatury dziecięcej. – Wrocław : W. Bagiński i Synowie, 1993. – 99 s. – (Literatura i Dziecko)
3. BALUCH Alicja
Pogaduszki do poduszki: (o literaturze dla dzieci). – Warszawa : Wydaw. Edukacyjne, 1996. – 35 s.: il.
4. CHODAK Anna
Funkcja baśni w wychowaniu i kształceniu osobowości dziecka. – Poznań : Uniwersytet im. A. Mickiewicza, 1987. – 117 s. – maszynopis
5. DUNIN Janusz
Książeczki dla grzecznych i niegrzecznych dzieci: z dziejów polskich publikacji dla najmłodszych. – Wrocław : Zakł. Narod. im. Ossolińskich, 1991. – 171 s.
6. DZIECKO jako odbiorca literatury. – Warszawa : Wydaw. Nauk. PWN, 1992. – 173 s. – Bibliografia
7. FRYCIE Stanisław, ZIÓŁKOWSKA-SOBECKA Marta
Kształcenie literackie w okresie wczesnoszkolnym: poradnik metodyczny dla nauczycieli klas początkowych. – Warszawa : WSPTWP, 1995. – 214 s.
8. GARNCARCZYK Marian
Proza dla dzieci. – Bielsko-Biała : Wojew. Ośr. Metod., 1993. – 124 s.
9. HARTWIG-SOSNOWSKA Jolanta
Wyobrażenia bez granic. – Warszawa : Młodzieżowa Ag. Wydaw., 1987. – 231 s. – Bibliografia. – (Krytyka Literatury Dziecięcej)
10. HESKA-KWAŚNIEWICZ Krystyna
Rozprawy i szkice z literatury dla dzieci i młodzieży. – Katowice : Wydaw. Uniw. Śląskiego, 1996. – 159 s.
11. JANUS-SITARZ Anna
Groteska literacka: od diabła w Damaszku po Becketta i Mrożka. – Kraków : Universitas, 1997. – 175 s. – Bibliografia s. 166–171
12. JANUSZEWSKI Tomasz
Słownik pisarzy, lektur i terminów literackich: dla szkół podstawowych. – Warszawa : „Delta W-Z”, [1996]. – 255 s.
13. JANUSZEWSKI Tomasz
Słownik pisarzy i lektur: dla szkół podsiawowych. – Warszawa : „Delta W-Z”, [1994]. – 177 s.
14. KĄTNY Marek
Literatura popularnonaukowa dla dzieci i młodzieży. – Kielce : „Gens”, 1998. – 87 s.

15. KSIĄŻEK-SZCZEPANIKOWA Aniela
Świadomość literacka ucznia: glosy dzieci i młodzieży u schyłku XX wieku. – Szczecin : Wydaw. Naukowe US, 1995. – 153 s. – (Rozprawy i Studia)
16. KULKA Bronisław, ŚWIĄTEK Stefan
Literatura dla dzieci i młodzieży: przewodnik dla studentów filologii polskiej studiów stacjonarnych i zaocznych. – Częstochowa : Wydaw. WSP, 1991. – 70 s.
17. ŁUGOWSKA Jolanta
Bajka w literaturze dziecięcej. – Warszawa : Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, 1988. – 166 s. – (Krytyka Literatury Dziecięcej)
18. MIEJSCE dziecka w komunikacji literackiej: praca zbiorowa / red. Bolesław Żurawski. – Warszawa : Państw. Wydaw. Nauk., 1989. – 280 s. – Bibliografia
19. MIŁOŚNICY komiksów. – Warszawa : Bibliot. Narodowa, 1997. – 111 s.
Zawiera: Miłośnicy komiksów / A.M. Krajewska; Czytelnictwo komiksów w bibliotekach publicznych dla dzieci; Biblioteki dla dzieci w Polsce i we Francji / G. Lewandowicz.
20. PACŁAWSKI Jan, KĄTNY Marek
Literatura dla dzieci i młodzieży. – Kielce : WŚ, 1995. – 196. – (Prace Wszechnicy Świętokrzyskiej)
21. PAPUZIŃSKA Joanna
Dziecko w świecie emocji literackich. – Warszawa : SBP, 1996. – 110 s. – (Nauka, Dydaktyka, Praktyka)
22. POMOSTY: marzenia, lęki i fascynacje dzieci i młodzieży Europy. – Wrocław : Światowit, 1998. – 199 s.
23. POZNAŃSKI Jacek
Słownik lektur dla szkół podstawowych: [noty o autorach, szczegółowe streszczenia, charakterystyka postaci, główne zagadnienia, budowa utworów]. – Warszawa : „Skrypt”, 1995. – 176 s.
24. TRADYCJE narodo-wo-kulturowe w literaturze dla dzieci i młodzieży: materiały z sesji, Jachranka 30 XI–2 XII 1994 r. / red. Gertruda Skotnicka. – Warszawa : Wydaw. SBP, 1996. – 189 s.: fot., portr. – (Propozycje i Materiały)
25. W KRĘGU arcydzieł literatury młodzieżowej: interpretacje, przekłady, adaptacje. – Lublin : Wydaw. Uniw. Marii Curie-Skłodowskiej, 1998. – 393 s. – Bibliografia
26. WĘGRZYN Emil
Zarys literatury dla dzieci i młodzieży: materiały pomocnicze dla nauczycieli. – Nowy Sącz : CDN.O, 1990. – 36 s. – Bibliografia

27. ŻURAKOWSKI Bogusław

Literatura, wartość, dziecko. – Kraków : Uniw. Jagielloński, 1992. –
155 s. – Bibliografia

b. Artykuły

1. BALUCH Alicja. Sacrum – przekroje tematyczne (od Jachowicza do Kulmowej) // *Guliwer.* – 1998, nr 1, s. 6–10
2. BARAN Zbigniew Augustyn. Problemy kształcenia literackiego w edukacji wczesnoszkolnej // *Guliwer.* – 1995, nr 3, s. 48–51
3. BIAŁKOWSKA Barbara. Ostatnia dekada, czyli przegląd literatury dla dzieci i młodzieży z lat 1981–1991 // *Por. Bibliogr. - Met.* – 1993, nr 2, s. 12–20
4. HESKA-KWAŚNIEWICZ Krystyna. Pamiętnik – czytało ulubione // *Guliwer.* – 1995, nr 5, s. 10–13
5. JAROSIŃSKI Zbigniew. Socrealizm dla dzieci // *Teksty Drugie.* – 1998, nr 6, s. 69–86
6. JĘDRZEJCZYKOWA Wiesława. Dziecięce fascynacje: z... dyrektorką Wydawnictwa „Literatura” / rozm. Zofia Beszczyńska // *Guliwer.* – 1999, nr 4, s. 21
7. KULIK Maria. Baśnie dalekie i bliskie // *Guliwer.* – 1998, nr 1 s. 46–48
8. KULKA Bronisław. Rodzice i dzieci w świecie książek // *Guliwer.* – 1997, nr 2, s. 29–37
9. MIĘDZY klasyką a debiutem: z Anną Skrabalak-Mulić i Anetą Syrówką z Wydawnictwa „Philip Wilson” / rozm. Grażyna Lewandowicz // *Guliwer.* – 1999, nr 1, s. 17–19
10. NOWACKA Ewa. Pisać każdy może... // *Nowe Książ.* – 1999, nr 5, s. 71–72
11. NOWACKA Ewa. Zabawianie najmłodszych – sprawa nieprosta // *Nowe Książ.* – 1999, nr 2, s. 73–74
Przegląd lit. dziecięcej.
12. NOWAK Anna. Książki dla tych, których kochamy: z... z wydawnictwa „Vocatio” / rozm. Grażyna Lewandowicz // *Guliwer.* – 1998, nr 3, s. 28–30
13. SIERSZCHUŁA Domicylla. Twórczość poetycka dla dzieci i młodzieży w latach 1981–1991 // *Por. Bibliogr. - Met.* – 1993, nr 3, s. 10–15
14. SKOTNICKA Gertruda. O literaturze dla dzieci i młodzieży na europejskim spotkaniu w Hanowerze // *Guliwer.* – 1995, nr 1, s. 47–49
15. SOL. Ewa. Nowe wiersze // *Nowe Książ.* – 1999, nr 5, s. 70–71
Poetyckie wydawnictwo dla dzieci.

16. SUŁEK Jacek. Odszukać siebie // *Guliwer.* – 1998, nr 1, s. 4–6
17. SZYMECZKO Kazimierz. Jak kryminal określa świadomość (gawęda polemiczna) // *Guliwer.* – 1997, nr 4, s. 4–7
18. ŚWIERCZYŃSKA-JELONEK Danuta. Nie bójmy się komiksów // *Guliwer.* – 1998, nr 3, s. 45–46
19. TERAKOWSKA Dorota. Ludzka dusza jest baśnią // *Guliwer.* – 1998, nr 2, s. 23–25
20. TYLIĆKA Barbara. Za naciśnięciem guziczka // *Guliwer.* – 1999, nr 1, s. 20–22
21. VALENTI RONCO Maria Luisa. Smok i zapach bajki // *Guliwer.* – 1995, nr 2, s. 6–12
22. WIŚNIEWSKI Krzysztof. Książka musi zachęcać dziecko do czytania: z... dyrektorem Wydawnictwa RTW, rozmawia Małgorzata Nicgorska // *Guliwer.* – 1995, nr 2, s. 19–20
23. ZAJĄC Michał. Europejskie sympozjum literatury dziecięcej // *Guliwer.* – 1998, nr 5, s. 40–42
24. ZAJĄC Michał. Za siódmą górą, siódmym morzem... w kraju „Porannego Spokoju” // *Guliwer.* – 1997, nr 6, s. 51–53
25. ŻELAZOWSKA Marianna. Baśniowi bohaterowie w oczach dzieci // *Guliwer.* – 1995, nr 6, s. 45–52

II. CZYTELNICTWO DZIECIĘCE

a. Pozycje zwarte

1. BALUCH Alicja
Ceremonie literackie: a więc obrazy, zabawy i wzorce w utworach dla dzieci. – Warszawa : Wydaw. Edukacyjne, 1996. – 99 s.
2. BALUCH Alicja
Czyta, nie czyta...: (o dziecku literackim). – Kraków : Wydaw. Edukacyjne, 1998. – 122 s.: il.
3. CZYTELNICTWO dzieci i młodzieży w Polsce i w Belgii: materiały z kolokwium polsko-belgijskiego, MBP Kraków, 24–26 VI 1991 r. – Kraków : MBP, 1992. – 108 s.
4. DUNIN Janusz
Pismo zmienia świat: czytanie: lektura: czytelnictwo. – Warszawa; Łódź : Wydaw. Nauk. PWN, 1998. – 238 s.
5. DZIECKO jako odbiorca literatury / red. Maria Kielar-Turska. Maria Przetacznik-Gierowska. – Warszawa : Wydaw. Naukowe PWN, 1992. – 173 s.: fot.

6. DZIECKO, książka, biblioteka / aut., wyb., opr. Grażyna Lewandowicz. – Warszawa : BN, 1993. – 78 s. – Bibliografia, s. 77–79
7. DZIECKO niepełnosprawne w bibliotece: materiały z seminarium / red. Janusz Nowicki, Mieczysław Szyszko. – Warszawa : SBP, 1994. – 79 s.
8. INSCENIZOWANIE zabaw na podstawie literatury dziecięcej. – Wyd. 3 popr. – Warszawa : WSiP, 1991. – 284 s. – Bibliografia
9. KRAJEWSKA Anna-Maria, LEWANDOWICZ Grażyna
Milośnicy komiksów: czytelnictwo komiksów w bibliotekach publicznych dla dzieci: biblioteki dla dzieci w Polsce i we Francji. – Warszawa : Biblioteka Narodowa, 1997. – 111 s. – (Materiały Informacyjne Instytutu Książki i Czytelnictwa)
10. KRÓL Mirosław
Dziecko a biblioteka: zestawienia bibliograficzne. – Kielce : BBP, 1994. – 38 s.
11. KULTURA literacka w przedszkolu: praca zbiorowa / red. Stanisław Frycie, Izabela Kaniowska-Lewańska. – Wyd. 2 popr. i rozsz. – Warszawa : Wydaw. Szkolne i Pedagog., 1988. – 479 s.
12. LESZCZYŃSKA Alicja
Biblioteki dziecięce za granicą: przegląd artykułów w prasie fachowej za lata 1980–1992: zestawienie bibliograficzne. – Wrocław : WiMBP, 1993. – 12 s.
13. LEWANDOWICZ Grażyna
W bibliotece dla dzieci. – Warszawa : Fundacja „Książka dla Dziecka”, 1994. – 95 s. – Bibliografia. – (Biblioteki w Edukacji Kulturalnej Dzieci i Młodzieży)
14. MATERSKA Katarzyna
Edukacyjna funkcja biblioteki publicznej w życiu młodzieży. – Warszawa : Wydaw. SBP, 1993. – 154 s. – Bibliografia
15. MŁODY czytelnik w świecie książki, biblioteki i informacji / red. Krystyna Heska-Kwaśniewicz, Irena Socha. – Katowice : Wydaw. UŚ, 1996. – 283 s.: faks., fot., rys. – (Prace Naukowe UŚ w Katowicach)
16. MŁODY czytelnik w świecie książki, biblioteki i informacji / pod red. Krystyny Heskiej-Kwaśniewicz i Ireny Sochy. – Katowice : Wydaw. Uniw. Śląskiego, 1996. – 288 s.
17. PAPUZIŃSKA Joanna
Książki, dzieci, biblioteka: z zagadnień upowszechniania czytelnictwa i książki dziecięcej. – Warszawa : Fundacja „Książka dla Dziecka”, 1992. – 100 s.

18. PAPUZIŃSKA Joanna
Inicjacje literackie: problemy pierwszych kontaktów dziecka z książką. – Wyd. 2. – Warszawa : Wydaw. Szkolne i Pedagog., 1988. – 191 s.
19. POPULARYZUJEMY książkę dziecięcą w środowisku: scenariusze imprez organizowanych przez biblioteki samorządowe / przedm. Lucyna Kłoczkowska. – Rzeszów : WiMBP, 1995. – 40 s.
20. PROPOZYCJE gier i zabaw literackich. – Białystok : Wojew. Ośrodek Anim. Kultury, 1993. – 16 s.
21. SZOCKI Józef
Biblioteka w procesie rewalidacji dzieci niepełnosprawnych. – Warszawa; Wrocław : Inst. Kształcenia Nauczycieli, 1989. – 161 s.
22. WĘGLIŃSKA Maria
Czytelnictwo uczniów w młodszym wieku szkolnym. – Szczecin : ODN, 1988. – 121 s. – Bibliografia s. 117–121
23. WĘGLIŃSKA Maria
Postawy czytelnicze dzieci w młodszym wieku szkolnym. – Szczecin : Wydaw. Nauk. UŚ, 1991. – 271 s. – (Rozprawy i Studia)
24. WPROWADZENIE do problematyki literatury dla dzieci i młodzieży; materiały pomocnicze dla studentów filologii polskiej. – Szczecin : Wydaw. Nauk. US, 1989. – 401 s. – Bibliografia

b. Artykuły

1. BALUCH Alicja. Czyta, nie czyta...: (o dziecku literackim) // Guliwer. – 1998, nr 2, s. 41–42
2. BESZCZYŃSKA Zofia. Czarodziejka: radość czytania // Guliwer. – 1999, nr 1, s. 11–13
Lektury z lat dziecięcych.
3. BIAŁKOWSKA Barbara. Co biblioteki polecają dzieciom? // Guliwer. – 1996, nr 3, s. 50–52
4. BIERNACKA Anna. Jak rozwijać fascynacje czytelnicze dziesięciolatków // Poionistyka. – 1999, nr 9, s. 530–534
5. GOSIEWSKI Jan. Książka wobec dzieci chorych // Por. Bibliot. – 1998, nr 1, s. 8–10
6. FIGIEK Teresa. Blaski i cienie komiksu w aspekcie czytelnictwa dziecięcego // Por. Bibliot. – 1999, nr 5, s. 7–9
7. FABIJANIAK Mirosława. W szkole musi być biblioteka // Guliwer. – 1998, nr 3, s. 24–27

8. FURTYK Joanna. Miejsce książki w życiu dzieci i młodzieży: zainteresowania czytelnicze // *Por. Bibliot.* – 1996, nr 4, s. 5–9
9. IPPOLDT Lidia. Terapeutyczna funkcja literatury dla dzieci // *Por. Bibliot.* – 1998, nr 2, s. 1–5
10. KOWOLIK Piotr. Metody i formy kierowanego procesu czytelnictwa uczniów klas młodszych // *Por. Bibliot.* – 1996, nr 4, s. 10–13
11. KULA Izabela. Działalność wychowawcza bibliotekarza, czyli o możliwościach wykorzystania dialogu i dramy w bibliotece dla dzieci // *Por. Bibliot.* – 1999, nr 5, s. 5–7
12. KULIK Maria. Przedszkolaki w bibliotece // *Guliwer.* – 1998, nr 3, s. 47–48
13. KOWOLIK Piotr, Pindera Michał. Zamiłowania czytelnicze uczniów klas II szkoły podstawowej // *Naucz. i Szk.* – 1998, nr 2, s. 83–89
14. KOŚMIŃSKA-WÓJTOWICZ Maria. Miodzi o książkach i czytaniu // *Guliwer.* – 1997, nr 2, s. 38–40
15. KULIK Maria. Książka, młody czytelnik i biblioteka w warunkach wolnego rynku // *Guliwer.* – 1996, nr 1, s. 38
16. KULIK Maria. Biblioteczne theatrum // *Guliwer.* – 1998, nr 4, s. 46–47
17. LEPCZYŃSKA Ewa. Czytelnictwo uczniów szkół podstawowych w Kołobrzegu // *Guliwer.* – 1999, nr 1, s. 45–47
18. LEWANDOWICZ Grażyna. Jaka biblioteka dla dzieci? // *Por. Bibliot.* – 1997, nr 10, s. 1–4
19. NIEDZIELA Stanisława. Rola książki obcojęzycznej w kształtowaniu kultury czytelniczej i rozwijaniu zainteresowań młodych czytelników // *Bibliot. w Szkole.* – 1999, nr 10, s. 25
20. OWCZAREK Antonina. Komiksy a czytelnictwo dzieci i młodzieży // *Por. Bibliot.* – 1998, nr 6, s. 12–15
21. PAPUZIŃSKA Joanna. Moje biblioteki // *Guliwer.* – 1997, nr 5, s. 29–31
22. PAWELEC Ewa. Literatura popularnonaukowa w bibliotece dziecięcej // *Guliwer.* – 1995, nr 4, s. 47–48
23. PIJANOWSKA Jadwiga. Dziecko przedszkolne w bibliotece publicznej // *Por. Bibliot.* – 1996, nr 3, s. 10–12
24. PLECAN Joanna. Biblioteki dziecięce Kopenhagi // *Guliwer.* – 1998, nr 5, s. 42–45
25. RUDNIK Czesława. Co czyta młodzież z Zaolzia? // *Guliwer.* – 1998, nr 3, s. 48–51
26. SIKORA Barbara. Kolorowa wieża babel // *Guliwer.* – 1995, nr 1, s. 31–33
27. SZOCKI Józef. O kulturze czytelniczej uczniów szkół podstawowych // *Por. Bibliot.* – 1994, nr 9, s. 3–6

28. ŚLUBOWSKA Lucyna. Czytelnictwo dziecięce w Koszalińskim // *Guliwer.* – 1999, nr 1, s. 42–45
29. ŚWIERCZYŃSKA-JELONEK Danuta. Co dzieci czytały w 1994 roku? // *Guliwer.* – 1995, nr 1, s. 33–39
30. TAMURA Kazuko. Co czytają dzieci w Japonii // *Guliwer.* – 1998, nr 2, s. 34–36
31. ZAJĄC Michał. Literatura popularnonaukowa dla dzieci i młodzieży w bibliotekach publicznych (oraz szkolnych też) // *Guliwer.* – 1997, nr 1, s. 39–41

BIBLIOGRAFIE OSOBOWE

Egon Naganowski
(1913–2000)

Urodzony 31 marca 1913 roku w Innsbrucku w Austrii. Wczesne dzieciństwo spędził w Monachium. Od 1920 roku mieszkał w Polsce. Ukończył Gimnazjum im. Paderewskiego w Poznaniu, a następnie studia polonistyczne i germanistyczne na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza (1932–1939). W 1972 roku otrzymał tytuł doktora nauk humanistycznych. Podczas okupacji mieszkał w Warszawie, uczestniczył w powstaniu warszawskim w szeregach AK. W latach 1944–45 przebywał w obozach jenieckich w Niemczech (Grosshorn, Sandboste).

Po powrocie do kraju w 1946 roku rozpoczął pracę w Zarządzie Głównym polskiego Związku Zachodniego w Poznaniu, a następnie w latach 1950–61 pracował w Rozgłośni Poznańskiej Polskiego Radia. Po 1961 roku zajmował się wyłącznie pracą przekładową, eseistyczną i krytycznoliteracką. Jest autorem wielu prac o charakterze monograficznym, historycznoliterackim, krytycznoliterackim, eseistycznym, m.in. z zakresu europejskiej prozy XX wieku, dramatu zachodnioeuropejskiego, dawnego i współczesnego, niemieckojęzycznego eseju. Szkice, eseje i opracowania ogłaszał w polskich i zagranicznych periodykach naukowych i literackich. Jego najbardziej znane monografie to „Podróż bez końca” poświęcona Robertowi Musilowi i „Telemach w labiryncie świata” omawiająca życie i twórczość Jamesa Joyce’a. Jako tłumacz literatury niemieckiego obszaru językowego przełożył szereg utworów, większość z nich razem z żoną Ireną Naganowską. Był laureatem licznych nagród literackich, krajowych i zagranicznych oraz odznaczeń państwowych.

Aktywnie uczestniczył w życiu literackim Poznania i kraju. W latach 1950–1983 należał do Związku Literatów Polskich prezesując kilka kadencji Oddziałowi Poznańskiemu, w latach 1980–1983 był członkiem Zarządu Głównego. Od 1983 roku uczestniczył w spotkaniach (nielegalnego do 1989 r.) Stowarzyszenia Pisarzy Polskich, będąc jego prezesem w latach 1984–1991. Jako członek Zarządu Polskiego PEN Clubu (1988–1991) często reprezentował polskie środowisko na kongresach i konferencjach ukazując dorobek polskiej kultury.

Zmarł 23 stycznia 2000 roku w Poznaniu.

a. Pozycje zwarte

1. BARTELSKI Lesław M.
Polscy pisarze współcześni 1944–1974. – Wyd. 2. – Warszawa: Wydaw. Artyst. i Filmowe, 1977. – S. 242: Naganowski Egon
2. BZDAWKA Urszula, DUDZIAK Andrzej. Egon Naganowski: poradnik bibliograficzny. – Poznań : WBP, 1993. – 32 s.
3. CHADZINIKOLAU Nikos, MAŃKOWSKI Jerzy
Pisarze Wielkopolski: informator. – Poznań : Wydaw. Poznańskie, 1971. – S. 156–161: Egon Naganowski
4. FORNALCZYK Feliks
Oswajanie z terażniejszością: o życiu literackim w powojennym Poznaniu. – Poznań : Wydaw. Poznańskie, 1978. – 85 s.
Wzmianki w tekście.
5. INFORMATOR o poznańskim środowisku pisarzy zrzeszonych w Stowarzyszeniu Pisarzy Polskich / oprac. i wstępem poprzedził Sergiusz Sterna-Wachowiak. – Poznań : Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu, 1990. – S. 73–76
6. MAŁY słownik pisarzy polskich. Cz. 2. – Warszawa : Wiedza Powszechna, 1981. – S. 161: Naganowski Egon
7. NAGANOWSKI Egon. Młodzieńczy eros i inne wspomnienia z dawnych lat. – Poznań : Rebis, [1992]. – 126 s.
8. PISARZE Wielkopolski (1970/1980) / oprac. Urszula Bzdawka. – Poznań : Wojew. Biblioteka Publiczna, 1981. – S. 50–52: Egon Naganowski
9. POZNAŃ Literacki: książki i ludzie / aut. Feliks Fornalczyk [i in.]. – Poznań : Pałac Kultury, 1964. – S. 102–105: Egon Naganowski
10. ROGALSKI Aleksander
Między fascynacją a krytycyzmem: z notatnika lektur. – Warszawa : Instytut Wydaw. „Pax”, 1988. – S. 185–188, 191–193

11. ROGALSKI Aleksander

Wspomnienia i przypomnienia: z życia kulturalnego Poznania. –
Poznań: Wydaw. Poznańskie, 1987. – 211 s.

Liczne wzmianki w tekście.

b. Artykuły

1. A.N. Motyl książkowy: 85 lat Egon Naganowskiego: jubileusz na Scenie Verbum // *Gaz. Wielkop.* – 1998, nr 77, s. 5
2. CWALIŃSKI Jerzy. Jubileusz pisarzy poznańskich [Egon Naganowski i Aleksandra Rogalskiego] // *Kron. Wielkop.* – 1993, nr 2, s. 157–159
3. CZARNECKA-GIELDZIK Teresa Irena. Naganowski i Szczypiorski na spotkaniach w Niemczech: nagrody, anegdota, referaty // *Dekada Lit.* – 1998, nr 8/9, s. 22–23
4. EGON Naganowski: wspomnienie: dziś pogrzeb wielkiego pisarza, tłumacza, eseisty / wypowiedź. Adam Michnik [i in.]; oprac. EOP // *Gaz. Wielkop.* – 2000, nr 27, s. 9
5. KĘPIŃSKI Piotr. Poczucie wielkości: Egon Naganowski o Tomaszu Mannie // *Rzeczpospolita*. – 1995, nr 203, s. 14, fot.
6. KISIEL. Z historią na bakier // *Tyg. Powsz.* – 1985, nr 15, s. 8
7. (maz). Nie tylko Tomasz Mann // *Gaz. Pozn.* – 1992, nr 24, s. 10
8. (maz). „Sto lat” dla jubilatą Egon Naganowskiego // *Gaz. Pozn.* – 1993, nr 72, s. 2
9. NAGANOWSKI Egon. Egon Naganowski nagrodzony za tłumaczenia / rozm. Antoni Lewandowski // *Expr.* Pozn. – 1993, nr 201, s. 3
10. NAGANOWSKI Egon. Egon Naganowski o kobietach Franza Kafki: rozmowa z eseistą i tłumaczem, autorem książek m.in. „Telemach w labiryncie świata” i „Podróże bez końca” / rozm. przepr. Anna Soluch // *Odra*. – 1999, nr 7/8, s. 128–129
11. NAGANOWSKI Egon. Joyce, Mann, Musil, Kafka: z... tłumaczem, eseistą, krytykiem literackim rozmawia Błażej Barańczak-Leszczyński // *Wprost*. – 1987, nr 50, s. 20–22
12. NAGANOWSKI Egon. Kiedy duch się z duchem brata // *Gaz. Malarzy i Poetów*. – 1998, nr 3, s. 16–17
Wspomnienia i refleksje z okazji przyznania Nagrody Fundacji Roberta Boscha i Deutsche-Polen Institut.
13. NAGANOWSKI Egon. Lubię pisarzy wieloznacznych / rozm. Marek Zaradniak // *Gaz. Pozn.* – 1993, nr 77, s. 6

14. NAGANOWSKI Egon. Mosty nad przepaścią / rozm. przepr. Ryszard Ciemiński // *Nowe Książ.* – 1993, nr 9, s. 41–43
15. NAGANOWSKI Egon. Muzy to nie wymysł mitologii / rozm. przepr. Elżbieta Podolska // *Expr.* Pozn. – 1997, nr 274, s. 8
16. NAGANOWSKI Egon. Nie zmienię prezydenta / rozm. Marek Zaradniak // *Gaz.* Pozn. – 1993, nr 148, s. 8
Nagroda Kulturalna m. Poznania.
17. NAGANOWSKI Egon. O Musilu i literaturze niemieckojęzycznej / rozm. Błażej Kusztelski // *Literatura.* – 1981, nr 5, s. 3
18. NAGANOWSKI Egon. Pod pachą z Telmachem / rozm. Błażej Kusztelski // *Dzien.* Pozn. – 1993, nr 77, s. 11
19. NAGANOWSKI Egon. Poddany Franza Josefa / rozm. Ewa Obrębowska-Piasecka i Andrzej Niziołek // *Gaz. Wyb.* – 1998, nr 77, s. 12
20. NAGANOWSKI Egon. Telemach w labiryncie erotyki // *Arkusz.* – 1998, nr 4, s. 1–2
Pisarstwo Eгона Naganowskiego.
21. NAGANOWSKI Egon. Tłumacz wieloznacznej wielkości / rozm. P. Czaplinski i P. Śliwiński // *Megaron.* – 1996, nr 1, s. 6–8
22. ORLIK T. Egon Naganowski // *Kron.* M. Pozn. – 1972, nr 4, s. 97–99
23. ORŁOWSKI Hubert. Podróżnik naszych czasów // *Głos Wielkop.* – 2000, nr 24, s. 5
24. PIASECKA Ewa. Egon Naganowski: Sylwetka tygodnia // *Gaz. Wielkop.* – 1998, nr 74, s. 20, portr.
25. RAB. Podróż bez końca // *Gaz. Wielkop.* – 2000, nr 28, s. 1
Wspomnienie o E. Naganowskim (myśli z mów pożegnalnych).
26. STERNA-WACHOWIAK Sergiusz. Cudowne naczynie eseju: laudatio na osiemdziesięciolecie urodzin Eгона Naganowskiego // *Tyg. Powsz.* – 1993, nr 16, s. 11
27. STERNA-WACHOWIAK Sergiusz. Postcechańczyk // *Gaz. Wielkop.* – 1998, nr 74, s. 7

Władysław Tatarkiewicz
20 rocznica śmierci

Władysław Tatarkiewicz – ur. 3.04.1886 – zm. 4.04.1980 – filozof i historyk filozofii, estetyk i historyk sztuki. Urodził się w rodzinie, która łączyła tradycje szlacheckie, ziemiańskie, artystyczne i inteligentkie. Dzieciństwo i młodość spędził w Warszawie. Zanim zajął się filozofią doznał szeregu niepowodzeń:

nie zdał egzaminu do gimnazjum, na politechnikę, zrezygnował – wbrew woli rodziny – z nauki na wydziale prawa. Studiował w Warszawie, Zurychu, Paryżu i Marburgu, gdzie uzyskał doktorat z filozofii (1910). Jako naukowiec pracował na uczelniach w Warszawie (1915–1919), Wilnie (1919–1921), Poznaniu (1921–1923) i ponownie w Warszawie (1923–1961). W okresie II wojny światowej wykładał na tajnych uniwersytetach – Uniwersytecie Warszawskim i Uniwersytecie Ziemi Zachodnich. Na początku lat pięćdziesiątych władze komunistyczne zawiesiły jego działalność zawodową.

Był redaktorem „Przeglądu filozoficznego” (1924–1949), członkiem towarzystw naukowych polskich i zagranicznych, doktorem honoris causa Uniwersytetu Warszawskiego (1968) i Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (1975). Wybitny dydaktyk i naukowiec, wychowawca wielu pokoleń filozofów i estetyków, wspaniale reprezentował naukę polską za granicą.

Najważniejsze prace to: „O bezwzględności dobra” (1919), „Historia filozofii” (T. 1, 2 – 1931, t. 3 – 1950), „O szczęściu” (1947), „Historia estetyki” (t. 1, 2 – 1960, t. 3 – 1967), „Dzieje szczęścia pojęć” (1975).

a. Pozycje zwarte

1. ESTETYKA pluralistyczna: symposium w setną rocznicę urodzin Władysława Tatarkiewicza / red. Andrzej Miś. – Warszawa : COMSNP, 1988. – 325 s.
2. JAWORSKI Marek
Władysław Tatarkiewicz. – Warszawa : „Interpress”, 1975. – 132 s.
3. KRAJEWSKI Janusz
Władysław Tatarkiewicz: bibliografia / Polska Akademia Nauk. Komitet Nauk Filozoficznych. – Wrocław [i in.] : Zakł. Narod. im. Ossolińskich, 1992. – 156 s.
4. KSIĄŻEK Andrzej
Filozofia wartości: rzecz o dobru, szczęściu, prawdzie i pięknie w ujęciu Władysława Tatarkiewicza. – Warszawa : Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 1994. – 55 s.
5. TATARKIEWICZ Teresa, TATARKIEWICZ Władysław
Wspomnienia. – Wyd. 2. – Warszawa : Państw. Wydaw. Naukowe, 1981. – 218 s.

b. Artykuły

1. DASZKIEWICZ Tadeusz. Władysław Tatarkiewicz: polscy humaniści XX wieku // *W e k t o r y*. – 1988, nr 1, s. 47–48

2. HOSTYŃSKI Lesław: Władysław Tatarkiewicz o bezwzględności dobra // *Kult. Ośw. Nauka*. – 1987, nr 9/10, s. 132–141
3. JADACKI Jacek Juliusz. „Dwa na słońcach swych przeciwnych – bogi”: w stulecie urodzin Tadeusza Kotarbińskiego i Władysława Tatarkiewicza: [sesja w Warszawie] // *Stud. Filoz.* – 1986, nr 12, s. 235–238
4. JADACKI Jacek Juliusz. Rozdział z historii filozofii polskiej: Władysław Tatarkiewicz // *Stud. Filoz.* – 1986, nr 12, s. 179–194
5. JADCZAK Ryszard. Władysław Tatarkiewicz – historyk filozofii i estetyki. – (Panorama filozofii polskiej; cz. 8) // *Prz. Artyst.-Lit.* – 1995, nr 9, s. 22–23
6. JADCZAK Ryszard. Międzywojenny okres w działalności filozoficznej Władysława Tatarkiewicza // *Eduk. Filoz.* – 1995, nr 20, s. 263–274
7. KSIĄŻEK Andrzej. Spółkanie zorganizowane przez Polskie Towarzystwo Filozoficzne w 100-lecie urodzin prof. Władysława Tatarkiewicza // *Eduk. Filoz.* – 1986, vol. 1, s. 125–127
8. KSIĄŻEK Andrzej. 100-lecie urodzin Władysława Tatarkiewicza: Międzynarodowa Konferencja Estetyków, Jabłonna 19–23.08.1986 r. // *Stud. Filoz.* – 1989, nr 2, s. 207–209
9. KUCZYŃSKA Alicja. Władysław Tatarkiewicz w poszukiwaniu ładu pojęć i ładu świata // *Prz. Hum.* – 1985, nr 7/8, s. 113–122
10. KUCZYŃSKA Alicja. Władysław Tatarkiewicz // *Stud. Filoz.* – 1986, nr 4, s. I–II
11. KWIATKOWSKI Tadeusz. Władysław Tatarkiewicz a filozofia polska // *Kult. Ośw. Nauka*. – 1987, nr 9/10, s. 112–131
12. MORAWSKI Stefan. Insider – outsider // *Więź*. – 1986, nr 7/8, s. 161–165
13. NOWICKI Andrzej. Władysław Tatarkiewicz // *Argumenty*. – 1986, nr 18, s. 4
14. POZBAWIENIE profesora Władysława Tatarkiewicza nauczania [materiały] // *Prz. Filoz.* – 1995, nr 2, s. 85–107
15. RZEPA Teresa. Na czym polega mądrość?: poszukiwanie odpowiedzi w autobiografii filozofa // *Prz. Hum.* – 1995, nr 3, s. 44–45
„Zapiski do autobiografii” W. Tatarkiewicza.
16. RZEPA Teresa. Portrety filozoficzne filozofów ze Szkoły Lwowsko-Warszawskiej: (na podstawie wypowiedzi autobiograficznych) // *Prz. Filoz.* – 1994, nr 3, s. 81–98
M.in. sylwetka Władysława Tatarkiewicza.
17. SMO CZYŃSKI Paweł J. Władysław Tatarkiewicz wobec wartości etycznych // *Akcent*. – 1988, nr 2, s. 87–96

18. SZYSZKOWSKA Maria. Wychowawcy kilku pokoleń: w stulecie urodzin Tadeusza Kotarbińskiego i Władysława Tatarkiewicza // *Kierunki*. – 1986, nr 13, s. 11
19. TATARKIEWICZ Władysław... autoportret filozoficzny / oprac. Jacek Juliusz Jadacki // *Eduk. Filoz.* – 1987, nr 3, s. 429–426
20. [WŁADYSŁAW Tatarkiewicz] // *Stud. Filoz.* – 1976, nr 4
Numer poświęcony życiu i twórczości Władysława Tatarkiewicza.
21. TATARKIEWICZ Władysław: Zapiski 1944–1945 // *Polityka*. – 1990, nr 14, s. 14
22. W STULECIE urodzin Tadeusza Kotarbińskiego i Władysława Tatarkiewicza / wypowied. Jerzy Pelc [i in.]; oprac. Jacek Jadacki // *Ruch. Filoz.* – 1987, nr 3/4, s. 235–254
23. WOLEŃSKI Jan. Filozofia uprawiana porządnie: Leśniewski, Kotarbiński, Tatarkiewicz // *Polityka*. – 1986, nr 14, s. 10
24. WOLEŃSKI Jan. Trzy rocznice // *Pis. Lit. - Artyst.* – 1986, nr 9, s. 115–133
M.in. o Władysławie Tatarkiewiczu.
25. WOLEŃSKI Jan. Władysław Tatarkiewicz o filozofii // *Kult. Ośw. Nauka*. – 1987, nr 9/10, s. 142–149
26. WYSOKIŃSKI Ryszard. Władysław Tatarkiewicz – człowiek i styl. Cz. 1–2 // *Eduk. Filoz.* – 1997, nr 24, s. 307–322; 1998, nr 25, s. 275–280
27. WYSOKIŃSKI Ryszard. Władysław Tatarkiewicz // *Eduk. Filoz.* – 1999, nr 27, s. 183–201
28. ZIEMIŃSKI Andrzej. Słabość niebieska // *Gaz. Wybor.* – 1999, nr 157, dod, s. 20–21

III. MATERIAŁY METODYCZNE

Maria Giemza-Żurawska

Dział Instrukcyjno-Metodyczny

MEDIUM PISZĄCE

(scenariusz wieczoru wspomnień o życiu i twórczości
Władysława Stanisława Reymonta)

Uwagi metodyczne:

Celem tego montażu jest przybliżenie postaci pisarza czytelnikom, nie tylko młodym, choć jego adresatem jest przede wszystkim ucząca się młodzież.

Spektakl odbyć się powinien w kameralnej atmosferze, np. w czytelni. Do wygłoszenia tekstu potrzeba 5. osób. Fragmenty wspomnień i komentarzy można czytać (z ładnie wydrukowanych kartek, włożonych np. do jednakowej oprawy), natomiast narrator powinien znać swoje partie tekstu na pamięć, jest bowiem gospodarzem spotkania. Słowom niech towarzyszy muzyka – najlepiej coś z kameralnych utworów Karola Szymanowskiego lub Ludomira Różyckiego – według uznania reżysera.

Poza tym w czytelni należy przygotować wystawę książek: utworów pisarza, jego biografii, opracowań krytycznych itp.

Przewidywany czas trwania imprezy – około 1 godziny.

Bibliografia:

1. Dzendzel Henryk: O Reymoncie: wspomnienia. Warszawa 1972
2. Eustachiewicz Lesław: Młoda Polska: charakterystyka okresu i wybór tekstów. Warszawa 1982
3. Falkowski Zygmunt: Władysław Reymont: człowiek i twórczość. Poznań 1929
4. Kocówna Barbara: Władysław Reymont. Warszawa 1986
5. Literatura polska: przewodnik encyklopedyczny. Warszawa 1985
6. Reymont: z dziejów recepcji twórczości. Warszawa 1975
7. Talikowski Stefan: Reymont w kręgu rodzinnym. Łódź 1973
8. Tomkowski Jan: Literatura polska. Warszawa 1993
9. Warneńska Monika: Medium piszące. Łódź 1970
10. Wyka Kazimierz: Reymont, czyli ucieczka do życia. Warszawa 1979
11. Zeromski i Reymont. Warszawa 1978

Narrator:

W stuletniej historii najbardziej prestiżowej nagrody literackiej czterokrotnie pojawiały się nazwiska polskich laureatów. Nagrodę Nobla otrzymał w 1905 r. Henryk Sienkiewicz, w 1924 – Władysław Stanisław Reymont, Czesław Miłosz w 1980 i wreszcie – w 1996 Wisława Szymborska.

Rok 2000 zaś został ogłoszony przez Sejm RP Rokiem Reymontowskim.

Czy wiejski organista spod Radomska spodziewał się, że jego urodzony 7 maja 1867 roku Staś, niezbyt pilny uczeń, niespokojny duch i marzyciel, będzie kiedyś tak sławnym człowiekiem i znakomitością literatury? Zapewne nie, na ogół nie był zadowolony z syna, który, nie dość, że nie chciał uczyć się gry na instrumentach, to jeszcze po uzyskaniu pełnoletności przemienił się ze Stanisława Rejmenta we Władysława Stanisława Reymonta i opowiadał niestworzone historie o szwedzkim rodowodzie.

Wczesne dzieciństwo spędził w Tuszynie, od 1888 r. przebywał u siostry w Warszawie. Tutaj też uzyskał jedyne znane świadectwo szkolne – z III klasy Warszawskiej Szkoły Niedzielno-Rzemieślniczej. Czy naprawdę uczył się krawiectwa u szwagra, nie wiadomo, niemniej oficjalnie został w 1884 r. wyzwolony na czeladnika. Mistrz Jakimowicz zaświadczył, że uczeń jako pracę dyplomową zaprezentował świetnie uszyty frak. Tylko nikt podobno tego stroju nie widział...

Wkrótce też próbował szczęścia w zawodzie aktora teatrów objazdowych. Gwiazdą sceny nie został, lecz dogłębnie poznał trudne życie drugorzędnych artystów, co zaowocowało powieściami *Komediantka* i *Fermenty*. Następnie pracował jako robotnik na kolei. Ledwie starczało mu na życie, ale pisał wedy, poznawał „od środka” życie chłopów, kochał... Wieś Lipce, którą wówczas poznał, trafiła do kanonu lektur.

Jako dwudziestoparolatek nawiązał w Częstochowie kontakty ze spirytystami, które wywarły silny wpływ na jego życie psychiczne i twórczość. Zdecydował też, że zajmie się wyłącznie pracą literata. Zamieszkał w Warszawie. W 1894 jako korespondent „Tygodnika Ilustrowanego” odbył pielgrzymkę do Częstochowy, związaną z setną rocznicą Insurekcji. Nowoczesny reportaż *Pielgrzymka do Jasnej Góry*, pierwszy tej miary w naszej literaturze, zdobył mu rozgłos i uznanie. By napisać *Ziemię obiecaną*, pisarz, dbały o życiowe realia, przeprowadził się w 1896 r. na kilka miesięcy do Łodzi – miasta, które sprawiło na nim wrażenie okrutnego i odrażającego („Błoto tutejsze. wiosna tutejsza, ludzie tutejsi – niech pioruny spalą” – pisał.)

Osoba I:

„Cechowała Reymonta [...] pamięć, która *nieświadomie swój skarb wzbogaca, jedne szczegóły ma w pamięci, inne usuwa*. Stąd słuszne było określe-

nie, jakie mu nadał wnikliwy krytyk, Ignacy Matuszewski, po ogłoszeniu drukiem na łamach *Głosu* pierwszego opowiadania nieznanego jeszcze wówczas autora – opowiadania zatytułowanego *W jesienną noc*. Określenie to brzmiało: *medium piszące*.

Gawędząc z kimkolwiek, Reymont *nie przeczył rozmówcy [...] owszem, potwierdzał jego opinię, ale tak ją jeszcze ubarwiał i wzmacniał, żeby ów osobnik jeszcze bardziej duszę przed nim obnażył. Wcielał się w osobnika, przybierał jego pozy, uśmiech, choć go nie miał, jako materiał do tworzywa.*

[...] Reymont miał talent *ześrodkowany w oku*. Autorowi *Chłopów* marzyło się stworzenie, na podobieństwo Zoli, wszechstronnego obrazu polskiego społeczeństwa, poprzez powieści o różnych środowiskach – takich, jak teatr, stacja kolejowa, fabryka, wieś i dwór, redakcja gazety..."

(Monika Warneńska: *Medium piszące*)

Osoba II:

„Niekörtzy krytycy, przyznając mu talent, przeciwstawiali jednak »zywiłowość« sił twórczych Reymonta brakom intelektualnego i filozoficznego pogłębienia jego twórczości.[...] Reymont był człowiekiem, który choć niewiele zasmakował wiedzy książkowej, miał w literaturze bardzo wiele do powiedzenia. Znał życie, rzeczywistość, naturę. Znał ją doskonale i z bliska. Nie musiał jej badać.

Twoja wyższość polega na tym, że masz wiedzę wyjątkową i jedyną, jakiej nikt z nas nie ma – powiedział mu kiedyś Lange. – Obserwujesz zjawiska nikomu nieznanie i ludzi nikomu nieznanym, prawie od urodzenia. Znasz ich postawy, ruchy, gesta, spojrzenia; znasz ich obyczaje, charakter, namiętności, mowę; znasz ich otoczenie, lasy i pola, łąki i wody, niebo i ziemię; znasz ich chałupy i obory, krowy i konie. Znasz słońce i ulewę, lato i zimę. Nie powiesz, że sasanka kwitnie w kwietniu, a dzwonek w maju! Ty masz oko – i cały jesteś okiem. Widzisz w każdej rzeczy siedem razy więcej szczegółów, niż ktobądź inny.

(Monika Warneńska: *Medium piszące*)

Narrator:

Wiele podróżował. Zwiedził Włochy, bywał w Paryżu, Berlinie, Londynie, Brukseli. W 1900 r. przeżył katastrofę kolejową, której skutki fizycznie i psychicznie odczuwał do końca życia, otrzymane odszkodowanie polepszyło jednak znacznie jego sytuację materialną. Po ślubie z Aurelią z Szacznajderów Szablowską wyjechał do Francji, gdzie pisał, jak się z czasem okazało, swe największe dzieło *Chłopów*. Czas I wojny światowej, a także wcześniej, re-

wolucji 1905 roku, przeżył w Warszawie. Te trudne wydarzenia były ciężkim przeżyciem dla wrażliwego człowieka, jakim był Reymont. Również z tymi problemami starał się radzić sobie za pomocą pióra.

Po odzyskaniu niepodległości pisarz dwukrotnie wyjeżdżał do środowisk polonijnych w Stanach Zjednoczonych („z tajną misją”? – kto wie...).

W roku 1920 został Wielkopolaninem z wyboru: kupił majątek w Kołaczkowie koło Wrześni, gdzie spędzał miesiące letnie. Kochał ten dom, zaprzyjaźnił się z tutejszymi chłopami, planował inwestycje, które poprawiłyby warunki ich życia... Tego zamiaru nie zdążył już jednak zrealizować.

Jako człowiek dojrzały był znanym w Polsce i poza jej granicami pisarzem, uznawanym autorytetem. Już w roku 1918 Polska Akademia Literatury zgłosiła jego kandydaturę do nagrody Nobla. Jak każdy wielki człowiek, miał też przeciwników.

Osoba III:

„Spośród współczesnych polskich autorów dwóch tylko mogło uchodzić i uchodziło istotnie za kandydatów do nagrody Nobla. Jednym był Reymont, a drugim Żeromski. Różnica między nimi nie jest różnicą w uzdolnieniu, i nie da się też wymierzyć żadnym stopniem estetycznej oceny: niemniej obaj różnią się zasadniczo poglądem na świat i temperamentem, charakterem i kierunkiem twórczości. Obaj są godnymi przedstawicielami polskiej literatury, a przez swe przeciwieństwa dają świadectwo bogatej i zróżniczkowanej strukturze duchowej swojego narodu. Żeromski, pełen kontrastów, egocentrycznie zorientowany badacz nierozwiązanych problemów i zawitych wątpliwości, jest namiętym, niespokojnym intelektualistą; Reymont – to stateczny i harmonijny poeta, który zdobył jednolite i konsekwentne spojrzenie na świat i we własnej duszy zawarł ośrodek zagadnień. Nigdy nie powiodło się Żeromskiemu osiągnąć Reymontowej mocy w tworzeniu zwartych, z jednej bryły ukutych arcydzieł, ani też z nim razem przeniknąć świata zjawisk na podstawie spokojnej, niczym nie zmaćonej poetyckiej wizji; natomiast zawsze przewyższa Żeromski Reymonta głębią uczucia, wielostronnością artyzmu, siłą temperamentu i wspaniałością języka. W Żeromskim znajduje swój symbol polski burzliwy temperament, co raczej poświęci życie niż miłość lub nienawiść i nie prędzej wstrzyma swój zapal, aż do dna wypije puchar rozkoszy lub goryczy. Inaczej u Reymonta. Jego liryczność – epiczny styl lśni jak ukojona, równa powierzchnia głębokiego jeziora leśnego, skrytego wśród drzew z dala od ludnych dróg i z dala od burz. Akademicka równomierność cechuje jego opowiadanie, dramatyczne zaś napięcie nigdy nie przekracza naturalnych granic życia. Reymont nigdy nie ubiera miłości w barwy piękniejsze od rzeczywistych, nie maluje żaloby w rozmiarach ponadnatural-

nych i nie przypisuje życiu jakiegoś wyjątkowego okrucieństwa. Jest sprawiedliwy, a więc otacza zawsze wszystko – miłość, żalobę, życie, troski, wszelkie ludzkie uczucia – łagodnym i ciepłym światłem prawdy”...

Narrator:

Powyższe słowa pochodzą z artykułu w szwedzkiej gazecie *Göteborgs Handels-och Sjöfartstidning* z 14 XI 1924. Dzień wcześniej, 13 XI werdykt Akademii zapadł: w roku 1924 nagrodę Nobla przyznano Władysławowi Stanisławowi Reymontowi. Za *Chłopów*.

Osoba IV:

„Figury Reymonta mają taką wyrazistość, jaką mają wizje poetów, wcielenie na scenie. [...] Każdy ich moment psychiczny podkreślony jest jakimś gestem zewnętrznym, prawie zawsze dostosowanym doskonale. Jest to metoda przeniesiona – może bezwiednie – z techniki aktorskiej. [...] W powieściach Reymonta odżywa na powrót stary – i niech mi będzie wolno powiedzieć: do b r y d u c h powieści dekoracyjnej.[...] Powieść Reymonta w zakresie swego sensu, jest zjawiskiem na wskroś nowoczesnym, ale w sposobie postawienia rzeczy przed oczy czytelnika zachowuje wszystkie szczęśliwe zdobycze tych czasów, kiedy beletrystyka chciała być beletrystką, nie nauką. [...] Analiza sceniczności w temperamentie Reymonta podprowadza nas pod drugą, kardynalną cechę jego twórczości: bogactwo i siłę plastyki. [...]

(Adam Grzymała-Siedlecki: Władysław S. Reymont)

Osoba I:

„Jego fantazja oparta jest mocno o realizm życia i jest daiszym jego ciągiem. Nie ma w tej twórczości ludzi wymyślonych, sytuacji fantastycznych, każdą z tych postaci można by na świecie spotkać. [...] Nie ma też w tej twórczości rozegzaltowania. Nie ma wyszukanych sytuacji, przeciwnie: to, co się dzieje, jest dziwnie proste, i całe mistrzostwo autora polega na tym, że z tej codzienności umie on wysnuć dzieło sztuki. Nie ma abstrakcji, jako podstawy do symboliki. Jest życie. Życie, ten przemożny czar, ta niewyczerpana tajemnica, te miliardowe odmiany kilku ubogich namiętności, ten niezmierny ocean ruchu i siły – oto co pociąga twórczość Reymonta. [...]

Zgiętkliwość psychiczna w ludziach, w bohaterach, a dorycki spokój, obzędowość solenna w kompozycji; ziemska prawda w charakterach, a idealizm, poezja u stropu idei, konkretność konturów w każdej z poszczególnych figur, a szerokość i spoistość tej szerokości, powiązanie jednostek w ród wspólny,

stan, plemię, naród. Oto jest ta nowoczesna epopeja, ten nowy rodzaj, to odkrycie artystyczne, które literaturze europejskiej dał Reymont, jako owoc skończony w *Chłopach*, a które przygotowywał, zbierał od początku swojej twórczości do *Ziemi obiecanej*. [...]"

(Adam Grzymała-Siedlecki: Władysław S. Reymont)

Osoba II:

„Że taki talent zjawiał się w epoce na wskroś nieprzychylniej wewnętrznym jego nakazom, że przebił się przez gąszcz konwencji smutków, że zapanował nad umysłami, to już niezbity dowód samodzielności, niezależności i tężyzny. Talent ten ratuje honor społeczeństwa z końca XIX i początków XX wieku. Gdyby w przyszłości ktoś z miłośników literatury zechciał z pism naszych odcyfrować siłę psychiczną ostatniego niewolnego pokolenia, a nie poznał Reymonta, ten nabralby o nas wyobrażenia, że byliśmy miniaturą Grecji upadającej: wspaniałe talenty, jakimś cudem wyrosłe z próchna zbiorowego i ze wspomnień o dumnej dawnej przeszłości. Dopiero lektura Reymonta odwraca to wyobrażenie i pokazuje, że pod cionką warstwą zrozumiałego zniechęcenia w żyłach narodu tętniło jurne życie. [...]"

(Adam Grzymała-Siedlecki: Władysław S. Reymont)

Osoba III:

„Twórczość Reymonta jest samorodna, jak samorodna jest jakaś twórczość zbiorowa. Nikt narodu nie uczy przysłowia, a ono z narodu powstaje i zostaje. W organizacji Reymonta odbyło się na przestrzeni jednego umysłu to, co zbiorowość wypracowuje w szeregu pokoleń; ale tą samą drogą i tą samą niejako techniką. [...]"

Uczony, czytany, wykształcony może być sam Reymont, ale to są jakby jego prywatne zdobycze. Gdy siada do tworzenia, nie one, nie te zdobycze działają, lecz sposób i kiel samorodności. [...]"

Talent bujny od natury, organizacja plastyczna i przepojona zdolnością ożywiania figur aż do poczucia ich dotykalności. Zmysł rzeczywistości, realistyka artystyczna i realistyka ideowa. Talent zanurzania się w codzienności bytu i talent doprowadzania tej codzienności do znamion niemal poetyckich. Wrodzony żywioł tworzenia; obserwacja zaostrzona swoistym rozciekawieniem się i żądzą poznawania. Jakaś fizyczna niemal władza rozprężania zjawisk i ludzi, która stworzonym ludziom i utworom daje rozmiary, widne z daleka; która dusze i ciała postaci wyposaża w zdrowy, pierwotny rytm siły. Dech epicki wciśnięty w realizm dostrzegania. Rozkochanie się w energii życia i postawienie tej energii, jako swoistego pionu ideologicznego. Stworzenie z tych pierwiast-

ków powieści dnia powszedniego i syntezy chłopca, jako najprawdziwszego typu energii i najprawdziwszego bytu dnia powszedniego. Doprowadzenie wreszcie typu chłopca prawdziwego do wyniarów monumentalnych. Wypowiedzenie tego wszystkiego sposobem mistrzowskim.

Oto Reymont."

(Adam Grzymała-Siedlecki: Władysław S. Reymont)

Narrator:

W 58. roku życia pisarz zbiera bardzo intensywne laury i hołdy. Bywa, że spóźnione. Nie może też już w pełni cieszyć się powodzeniem. Jego serce od dawna wypowiedziało mu posłuszeństwo i niewiele pomaga leczenie. Reymont nie ma już wtedy siły na „wypełnianie obowiązków laureata”. Nie odmawia jednak zaproszeniu Polskiego Stronnictwa Ludowego na wielką fetę w Wierzchosławicach, mającą uczcić przyjęcie „chłopskiego” pisarza do chłopskiej partii.

Osoba IV:

„Takiej uroczystości, takiego zjazdu, dosłownie z całej Polski, chłopów w regionalnych, barwnych strojach, takiego hołdu, jaki złożyła wieś Reymontowi, nie miał nikt dotąd w Polsce.

Taką uroczystość mógł urządzić tylko Witos. Na jego wezwanie chłopcy pospieszyli do Wierzchosławic. Nikt im nie płacił kosztów podróży, nikt nie dawał żadnych środków lokomocji, nie zmuszał do jazdy, nie żywił, wszyscy na własny koszt przyjechali.”

(z listu Józefy Michałkiewiczowej,
w: Henryk Dziedzic: O Reymoncie wspomnienia)

Osoba I:

„Obywatele! Bo tak was nazwać muszę! Darujcie, że tylko kilka słów powiem, gdyż jestem chory. Zawstydzacie mnie – hołd wasz niezasłużony, a jeśli praca moja przyniosła Polsce pożytek, to spełniłem tylko mój obowiązek wobec ojczyzny. Obdarzyliście mnie po królewsku. Odwdziżyć się wam nie jestem w stanie choćbym o wiele więcej i lepszych napisał książek. Czuję się szczęśliwy! Wzruszenie mnie dławi i nie pozwala mi dłużej mówić, więc kończę – staropolskim Bóg zapłać! Za wszystko! Chłopi! Obywatele! Polacy” – to słowa, jakimi pisarz dziękował przybyłym.

(z listu Józefy Michałkiewiczowej,
w: Henryk Dziedzic: O Reymoncie wspomnienia)

Osoba II:

„Wzruszony był Reymont całą uroczystością, toteż przemawiał krótko urywanymi zdaniem, ze łzami w oczach. Były to łzy radości i zadowolenia. Cieszył się bardzo i patrzył, patrzył na wszystkich. Chciał wszystko zapamiętać i opisać. Wspaniałe było to widowisko, barwne, wesole, radosne.

Pod wieczór delegacja Huculiów z powiatu stanisławowskiego i kolomyjskiego odegrała na trombitach pieśni huculskie pożegnalne. Rzewne, smutne, ale piękne. Reymont wielokrotnie powtarzał: – Jakież to piękne wszystko... ale więcej mówić już nie mógł. Był bardzo, bardzo zmęczony. Radością!

Każde województwo, każdy region folkloru ludowego, dał z siebie, co mógł najlepszego.”

(z listu Józefy Michałkiewiczowej,
w: Henryk Dziedzic: O Reymonie wspomnienia)

Narrator:

15 sierpnia 1925 r. w Wierchosławicach po raz ostatni wystąpił Reymont publicznie. Zmarł 5 grudnia.

Niezwykłe życie i równie niezwykła kariera... Mało znany noblistów, których biografia kryłaby tak wiele „białych plam”... Tajemnicze podróże, zagadkowe romanse, udział w jakichś nie znanych bliżej przedsięwzięciach. Reymont był genialnym mistyfikatorem i nie wszystkie fakty ze swego bogatego życia zdecydował się ujawnić. Nawet trochę podkpiwał sobie ze współczesnych i przyszłych biografów. Jak w tym wierszyku wpisanym do sztambucha jakiejś damy:

*Niechaj przyszłych pokoleń autografilo,
Odnalazłszy ten album w bibliotecznym pyłe,
Nadaremnie się głowią, czy okiawy takie
Od niechcenia, w lot piszę, czy też razem z frakiem
Je przywozłem w kieszeni? Nie zgadną i tyle,
Choć to „X” przyszły Hoesick zmiele na tabakę,
W niepewności zostanie: czy udaję lisa,
Czym w istocie jest laurów godzien wierszopisa.*

Wi. St. Reymont

Warszawa 14.I.1897

IV. MATERIAŁY REGIONALNE

A. PRZEGLĄD NOWOŚCI REGIONALNYCH

AGATON i Stefan Gillerowie wielcy opatowianie : [katalog wystawy], maj-lipiec 1999 / Muzeum Historii Przemysłu w Opatówku; tekst Jadwiga Miłuska-Bunclerowa; red. Roman Hauk, Zofia Piotrowicz. – [Opatówek] : MHP, 1999. – [12] s., portr.

Katalog wystawy poświęconej wybitnym opatowianom – Agatonowi i Stefanowi Gillerom. Poza informacją o charakterze biograficznym zawiera charakterystykę piśmiennictwa i innych dokumentów zaprezentowanych na wystawie.

BRATKOWSKI Stefan

Najkrótsza historia Wielkopolski / oprac. graf. Przemysław Kida. – Poznań : Wydaw. „W Drodze”, 1999. – 396 s.: fot., portr.

„To nie będzie opowieść bezosobowa, z dystansu, jaki dzieli ziemię od zamieszkałego w książkach Marsjanina. To będzie opowieść Wielkopolanina z wyboru – podróż w przeszłość fizycznie sprawdzalną, zaklętą rękami przodków w kamienie, mury, obrazy i przedmioty.”

(Fragm. rozdziału *Szlachectwo zobowiązuje*)

W kilkudziesięciu rozdziałach autor przybliży współczesnym czytelnikom problemy i wydarzenia z dziejów Wielkopolski. Na szczególną uwagę zasługują fragmenty poświęcone mniej znanym osiągnięciom Wielkopolan w dziedzinie gospodarki i kultury.

[DRUGA] II Wystawa Malarstwa i Rysunku Studentów / oprac. i red. Kamila Niedźwiecka-Pękacz. – Kalisz : Instytut Pedagogiczno-Artystyczny UAM w Kaliszu, 1999/2000. – [12] s.: fot.

Katalog wystawy prac studentów Instytutu Pedagogiczno-Artystycznego UAM w Kaliszu prezentowanej w Muzeum Historii Przemysłu w Opatówku. Katalog zawiera reprodukcje wybranych prac i wypowiedzi ich autorów.

ESKULAP w służbie Ziemi Ostrzeszowskiej : praca zbiorowa / pod red. Władysława Grafa. – Ostrzeszów : Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Ostrzeszowskiej; ZOZ, 1999. – 266 s.: fot., il., portr.

Służba zdrowia na Ziemi Ostrzeszowskiej.

GANCLERZ Maria

Biblioteka Publiczna gminy Budzyń [pow. Chodzież]. – Budzyń : Biblioteka Publiczna w Budzynie, 1999. – 16 s.: fot., rys.

Tytuł okł. Jubileusz 50-lecia Biblioteki Publicznej w Budzynie, październik 1999.

Publikacja okolicznościowa wydana z okazji jubileuszu biblioteki zawiera krótką informację o działalności placówki w ciągu ostatniego półwiecza. Ponadto fragment dot. historii miejscowości oraz wiersz J. Nowak-Węklarowej „Budzyń o brzasku”.

GIZAŁKI. – Kalisz : Agencja Reklamowo-Promocyjna ARP-95, [b.r.]. – 17 s. : fot.

Folder reklamowo-promocyjny gminy Gizalki, pow. Pleszew.

GOSPODARKA wodna miasta Leszna: materiały z sympozjum zorganizowanego w Lesznie w dniu 15 października 1999 r. z okazji 100-lecia Wodociągu Leszczyńskiego / red. Barbara Głowinkowska, Alojzy Konior; Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Lesznie; Leszczyńskie Towarzystwo Kulturalne. – Leszno : MPWiK; LTK, 1999. – 105 s.

Zbiór referatów na temat teraźniejszości i przeszłości gospodarki wodnej Leszna.

GÓRNICKI Gerard

Bitwa szalała do wieczora... [Wyd. 2]. – Poznań : P.W. „Interfund” Sp. z o.o. w Poznaniu, 2000. – 236 s.

Wzniesienie powieści dot. Powstania Wielkopolskiego 1918/1919.

GRAF Władysław

Nikt im iść nie kazał... Powstanie Wielkopolskie [1918–1919]. – Ostrzeszów : Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Ostrzeszowskiej, 1999. – 89 s.: fot., il.

Publikacja okolicznościowa wydana w 80. rocznicę powstania na Ziemi Ostrzeszowskiej.

GRAF Władysław

W obronie ziemi ojczystej na Ziemi Ostrzeszowskiej. – Ostrzeszów : Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Ostrzeszowskiej, 1999. – 14 s.: fot., il., mapy, portr.

Publikacja dot. Ziemi Ostrzeszowskiej w okresie II Wojny światowej.

KALENDARZ imprez kulturalnych województwa wielkopolskiego [na rok] 2000. – Poznań : Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu, 2000. – 187 s.: mapa

„Wszystkie imprezy prezentowane są w układzie chronologicznym i zawierają informacje o miejscu i terminie ich realizacji (...) oraz dane adresowe ich głównych organizatorów. Na marginesach zaznaczony został charakter i zasięg imprez, zgodnie z wykazem znaków graficznych. Osobno zamieszczono imprezy cykliczne, plenery, warsztaty oraz wystawy”

(Ze wstępu)

KATALOG : Krajowa Wystawa Filatelistyczna „Kalisz 99” / oprac. i red. katalogu Jerzy Bielewski. – Kalisz : Polski Związek Filatelistów Okręg w Kaliszu, 1999. – 53 s.: il.

Bogato ilustrowane wydawnictwo okolicznościowe dotyczy także filatelistyki kaliskiej i jej związków z Tadeuszem Kulisiewiczem.

KĘSZKA Sławomir

Ksiądz Waclaw Bliziński : kapłan – społecznik – polityk / red. i oprac. Jerzy Aleksander Split. – Kalisz : Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej, 2000. – 28 s.: fot.

Publikacja wydana w setną rocznicę objęcia przez księdza W. Blizińskiego parafii w Liskowie. Autor omawia działalność duszpasterską, społeczną, polityczną i oświatową księdza i jego zasługi dla Liskowa.

KOLBUSZEWSKA Daina

Mięsa kęs / oprac. graf. Tadeusz Piskorski. – Poznań : Wydaw. Kwartet s.c., 1999. – 93 s.: fot., il. – (Nostalgie)

„Przedstawiając historię materialną Poznania i Wielkopolski chcemy dotrzeć do tego, co jest dla nas wszystkich wspólne. Mamy nadzieję, iż cykl książek pod wspólnym tytułem „Nostalgie” ocali od zapomnienia tę najbardziej ulotną część naszego życia: historię dnia powszedniego.”

(Wydawnictwo „Kwartet”)

„By czas nie zaćmił i niepamięć...” – Takie motto wybrało Wydawnictwo „Kwartet” dla nowej serii poświęconej historii Poznania i Wielkopolski. „Mięsa kęs” i „Istne kino” to dwie pozycje wydane w 1999 roku. Pierwsza z nich obejmuje dzieje handlu, przetwórstwa i spożycia mięsa w Poznaniu, cechowych organizacji rzeźników, słowem od gospodarki mięsnej po sposoby przygotowania i podawania potraw. Liczne ilustracje i reprodukcje dokumentów uzupełniają treść książki.

KOSTRZYN i okolice na dawnych pocztówkach : [widokówki ze zbioru Kazimierza Matyska] / wstęp Kazimierz Matysek. – Kostrzyn : Urząd Miejski w Kostrzynie, 1999. – 152 s.: fot.

Album zawiera ok. 120 widokówek z lat 1899–1941 z kolekcji kostrzyńskiego regionalisty, Kazimierza Matyska. Tematyka kart to głównie ulice, kościoły, szkoły, hotele, restauracje, zakłady przemysłowe i inne charakterystyczne obiekty Kostrzyna i okolic. We wstępie omówienie zbioru a w zakończeniu opis katalogowy poszczególnych kart pocztowych.

KOWALCZYK Ryszard

Prasa lokalna w województwie poznańskim w latach 1989–1998 / red. Hanna Rubas; Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu. – Poznań : Wydaw. WBP, 1999. – 157 s.: tab., wykr.

Publikacja składa się z dwóch rozdziałów. W pierwszym autor omawia rozwój czasopiśmiennictwa lokalnego w latach 1989–1998 (zawartość i tematykę, częstotliwość, nakład, zasięg, sposoby rozpowszechniania itp.). Rozdział drugi poświęcony został wydawcom prasy lokalnej według określonych kategorii (prasa prywatna, samorządowa, kościelna, polityczna itp.). W aneksach spis czasopism lokalnych woj. poznańskiego zarejestrowanych w Sadzie Wojewódzkim oraz wykaz tytułów wydawanych w Poznaniu i woj. poznańskim w latach 1989–1998.

KULISIEWICZ i Kalisz / tekst Barbara Kowalska; red. Jerzy Aleksander Splitt. – Kalisz : Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej, 1999. – [12] s, [15] tabl.: il. portr.

Książka poświęcona związkom Tadeusza Kulisiewicza z Kaliszem. Autorka przedstawiła także dzieje gromadzenia prac artysty w Muzeum Okręgowym Ziemi Kaliskiej i utworzenia Centrum Rysunku i Grafiki im. T. Kulisiewicza jako oddziału muzeum. W dalszej części reprodukcje 15 prac o tematyce kaliskiej.

MAŚLIŃSKI Maciej

Baśnie i opowieści Ostrowa Wielkopolskiego i okolic / il. Lucyna Ratajczyk. – Ostrów Wielkopolski : Wydaw. M-M, 1999. – 41 s.: il.

Przeznaczony dla młodych czytelników zbiór utworów na temat Ostrowa Wlkp. i okolicznych miejscowości. Tematyka utworów związana jest z wydarzeniami historycznymi lub osobliwościami regionalnymi. Kolorowe ilustracje uzupełniają treść książki.

MŁYNARZ Kazimierz

Istne kino / oprac. graf. Tadeusz Piskorski. – Poznań : Wydaw. Kwartet s.c., 1999. – 107 s.: fot., il., portr. – (Nostalgje)

Bogato ilustrowana publikacja poświęcona historii filmu i kin w Poznaniu w ostatnim stuleciu. Tekst autorski stanowi komentarz do reprodukcji dokumentów i materiałów ilustracyjnych: fotografii, zaproszeń, plakatów, programów, ogłoszeń, i artykułów prasowych. Dzięki temu możemy obserwować jak zmienia się i rozwija nie tylko sztuka filmowa i kino, ale także towarzysząca im dokumentacja. Wizyty znanych artystów, organizacja dystrybucji filmowej, sylwetki poznańskich właścicieli kin to kolejne tematy, które składają się na historię życia filmowego stolicy Wielkopolski.

NIKLEWSKA Waleria Syksta S.

Ratowanie dzieci pochodzenia żydowskiego w latach okupacji niemieckiej 1939-1945 przez Siostry Służebniczki Niepokalanego Poczęcia N.M.P. Wielkopolskie. – Pleszew : [b.w.], 1999. – 11 s.

Tekst rozmowy przeprowadzonej przez dr Ewę Kurek w 1987 r.

OSTRZESZÓW : [informator] / tekst i fot. Józef Czwordon; Urząd Miasta i Gminy. Wydział Inicjatyw Gospodarczych i Promocji Gminy w Ostrzeszowie. – Bydgoszcz : Pomorska Oficyna Wydaw.-Reklamowa s.c. – 15 s.: fot., tab.

Tekst także w jęz. niemieckim.

Spacer po mieście, Wędrówki po okolicy, Turystyka i wypoczynek, Oferta dla inwestorów, Informator [teleadresowy] to tytuły poszczególnych rozdziałów publikacji. Liczne kolorowe fotografie i wizytówki ostrzeszowskich firm uzupełniają treść informatora.

PALMARES / oprac. i red. Jerzy Bielawski. – Kalisz : Polski Związek Filatelistów Okręg w Kaliszu, 1999. – 20 s.: fot., il.

Podsumowanie Krajowej Wystawy Filatelistycznej „Kalisz 99”. Zawiera Protokół Sądu Konkursowego, wykaz osób nagrodzonych oraz nagród i ich fundatorów. Ponadto zestawienie wydawnictw okolicznościowych z kaliskich pokazów i wystaw filatelistycznych zorganizowanych w poprzednich latach.

POWIAT czarnkowsko-trzcianecki : Czarnków. Trzcianka. Drawsko. Krzyż Wielkopolski. Lubasz. Połajewo. Wieleń / Gabriela Ciżmowska [i in.]; red. Małgorzata Linettej; fot. Romuald Erenski. – Piła : „Akapit”, 1999. – 20 s., [11] tabl.: fot.

Opracowanie zawiera syntetyczną informację nt. gmin powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego. Na kolorowych fotografiach architektura, zabytki oraz

zakątki i obiekty o charakterze turystycznym. Ponadto wizytówki reklamowe firm i zakładów pracy działających na terenie powiatu.

REZLER Marek

Hipolit Cegielski: 1813–1868. – Poznań : Wydaw. WBP, 2000. – 201 s.: fot., il., portr. – (Biblioteka „Kroniki Wielkopolski” / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu)

„Hipolit Cegielski jest niezwykłą postacią w dziejach Wielkopolski, a nawet kraju. Pedagog i filolog z zawodu, pod wpływem szykan ze strony władz pruskich zmuszony był w 1846 r. przekwalifikować się i podjąć zupełnie inną pracę: stał się pionierem polskiego przemysłu i jednym z głównych reprezentantów pracy organicznej. Mimo tej zmiany nadal pracował naukowo, zajmował się dziennikarstwem, był działaczem społecznym.”

(Z opinii wydawniczej)

Książka Marka Rezlera przypomina sylwetkę wybitnego Wielkopolanina, jego dokonania i znaczenie w dziejach wielkopolskiej gospodarki i kultury.

SAMORZĄDY Wielkopolski. – Konin : Wydaw. „Apeks” s.c., 1999. – 185 s.: pl., portr.

Publikacja zawiera informacje nt. struktur samorządowych 35 powiatów (w tym 4 powiatów grodzkich) i 226 gmin województwa wielkopolskiego. Każda pozycja obejmuje adresy i numery telefonów odpowiednich urzędów oraz podstawowe informacje biograficzne dot. osób pełniących w nich kierownicze funkcje.

SKONKA Zofia, SKONKA Józef

Rogalinek z gminy Mosina. – Mosina : Komisja Promocji Gminy, 1999. – 47 s.: fot., portr.

Niewielka publikacja poświęcona Rogalinkowi – wsi położonej w gminie Mosina. W 12 krótkich rozdziałach autorzy omawiają wybrane problemy związane z historią i dniem dzisiejszym miejscowości (m.in. wikliniarstwo i koszykarstwo, sylwetki przedstawicieli różnych zawodów, duchowieństwo, zakony itd.). Oddzielnie przedstawiono biogramy inż. Władysława Czajki i prof. Andrzeja Kostrzewskiego urodzonych w Rogalinku. Fotografie i reprodukcje dokumentów uzupełniają treść opracowania.

STASZAK Adam

Życie i działalność Edmunda Bojanowskiego w opiniach ludzi Jemu współczesnych. – Pleszew : Pleszewskie Towarzystwo Kulturalne, Muzeum Regionalne w Pleszewie, 1999. – 54 s.: fot., portr.

Bibliografia s. 45–48

Praca magisterska napisana w 1985 r. na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu dotyczy życia i działalności E. Bojanowskiego oraz opinii ówczesnego duchowieństwa i osób świeckich na ten temat.

STRZELCZYK Jerzy

Zjazd gnieźnieński. – Poznań : Wydaw. WBP, 2000. – 147 s.: fot., portr. – (Biblioteka „Kroniki Wielkopolski” / Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu)

Bibliografia s. 136–145

Publikacja przygotowana z okazji 1000-lecia wizyty cesarza Ottona III w Gnieźnie. W ośmiu rozdziałach autor omawia okoliczności spotkania, sylwetki jego uczestników, źródła i relacje oraz rezultaty wydarzenia. Ilustracje i obszerna bibliografia uzupełniają treść książki.

SUŁKOWSCY : życie i dzieło : materiały z sesji naukowej „Sułkowscy – życie i dzieło”, Zamek w Rydzynie, 23–26 września 1998 / red. Zdzisław Moliński; Urząd Miasta Leszna. – Rydzyna; Leszno : Zamek SIMP, 1999. – 144 s.: fot., portr.

Zbiór referatów i wypowiedzi wygłoszonych podczas sesji naukowej zorganizowanej przez Centrum Postępu Technicznego SIMP oraz Muzeum Okręgowe w Lesznie w 1998 roku.

SYBIRACKIE losy zesańców regionu konińskiego / Związek Sybiraków – Oddział Regionu w Koninie; red. Maria Wiatrowska. – Wyd. 2 rozsz. – Konin : Wydaw. „JMK” – Marek Dudziak w Koninie, 1999. – 328 s.: fot., mapa, portr., tab.

Druga, rozszerzona edycja wydanego w 1994 roku zbioru wspomnień Sybiraków – obecnie mieszkańców Ziemi Konińskiej. W części pierwszej – „Mówią Sybiracy” pomieszczono wybór 30 wspomnień zesańców deportowanych do ZSRR z różnych, głównie wschodnich, terenów Polski w okresie II wojny światowej. W części drugiej – „Sybirackie ślady” znajdziemy wybór dokumentów i fotografii poszczególnych osób. W części trzeciej, historyczno-informacyjnej m.in. charakterystyka działalności Związku Sybiraków – Oddziału Regionu w Koninie.

SZKOŁA dwójga imion : dzieje Gimnazjum i Liceum Anny Jagiellonki i Mikołaja Kopernika w Kaliszu / red. Krzysztof Walczak. – Kalisz : Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 1999. – 317 s.: fot.

Bibliografia s. 305–317

Obszerne opracowanie dziejów i współczesności szkoły. Ponadto wykazy nazwisk nauczycieli i absolwentów.

TADEUSZ Kulisiewicz : [album] / tekst Barbara Kowalska, Hanna Jaworowicz; red. Jerzy Aleksander Splitt. – Kalisz : Fundacja Przyjaciół Kalisza; Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej, 1999. – [68] s.: tabl., portr.

Album poświęcony twórczości artysty związanego z Kaliszem. W części wstępnej krótki życiorys i charakterystyka kolekcji jego prac w Muzeum Okręgowym Ziemi Kaliskiej. W części albumowej reprodukcje obrazów i rysunków poprzedzone fragmentami notatek malarza.

WAWRZYNIAK-ZDZIEBKOWA Mirona

Biblioteka Publiczna w Dusznikach 1946–1996. – Duszniki : Gminna Biblioteka Publiczna, 1999. – 113 s.: fot., tab. – (Z Dziejów Dusznik)

Publikacja wydana z okazji jubileuszu 50-lecia biblioteki. Dwa rozdziały początkowe to geneza bibliotek publicznych i dzieje placówki w Dusznikach. W rozdziale trzecim znajdziemy wspomnienia bibliotekarzy z Dusznik i Podrzewia, fotografie z imprez, dyplomy i inne materiały ilustrujące działalność biblioteki. Ostatni rozdział zawiera dokumentację jubileuszu.

WĘDZKI Andrzej

Dzieje Konina. T. 1. Konin w czasach przedrozbiorowych / Andrzej Wędzki; fot. Ryszard Fórmanek, Zbigniew Szymczak. – Konin : Wydaw. „Apeks” s.c., 2000. – 192 s.: fot., mapy, pl., rys.

Bibliografia s. 160–181

„Oddajemy do rąk mieszkańców najcenniejsze i zarazem najpełniejsze źródło poznania historii Konina – monografię historyczną jego dziejów.”

(Fragm. przedmowy)

Tom pierwszy w opracowaniu Andrzeja Wędzkiego dotyczy dziejów miasta w czasach przedrozbiorowych. W pięciu rozdziałach autor przedstawia życie społeczne, gospodarcze i kulturalne Konina od starożytności i wczesnego średniowiecza po okres Oświecenia. W postłowie podstawowe informacje z historii Konina do 1945 r.

WIERNI tradycji : kronika obchodów 80. rocznicy Powstania Wielkopolskiego 1918–1919 / red. nac. Józef Mozio; Towarzystwo Pamięci Powstania Wielkopolskiego 1918/1919. Zarząd Główny. – Poznań : P.W. „Interfund” Sp. z o.o. w Poznaniu, 1999. – 92 s.: fot.

Publikacja zawiera sprawozdania z uroczystości zorganizowanych w różnych miejscowościach w 80. rocznicę powstania. W części początkowej

kalendariusz ważniejszych wydarzeń a w zakończeniu wykaz szkół noszących imię bohaterów Powstania Wielkopolskiego 1918–1919.

ZARYS historii lecznictwa w Lesznie 1555-1998 / red. Edmund Waszyński, Andrzej Kuczkowski; Polskie Towarzystwo Lekarskie w Lesznie; Leszczyńskie Towarzystwo Kulturalne. – Leszno : PTL; LTK, 1999. – 251 s.: fot., tab.

Praca zbiorowa poświęcona dziejom lecznictwa w Lesznie. Autorzy przedstawiają także organizacje społeczne działające w mieście oraz sylwetki lekarzy, ich dorobek naukowy i działalność społeczną.

* * *

BIBLIOGRAFIA Regionalna Wielkopolski / red. Beata Nowak. – 1999, z. 1. – Poznań : Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu, 1999. – 158 s.

„Bibliografia Regionalna Wielkopolski” publikowana dotychczas w tomach rocznych będzie się obecnie ukazywać jako wydawnictwo ciągle zawierające materiały dotyczące województwa wielkopolskiego. Pierwszy zeszyt za rok 1999 obejmujący ponad 2 tysiące pozycji został przygotowany do druku w programie komputerowym SOWA-II. W ten sposób wszyscy zainteresowani będą mogli skorzystać z bieżącej i aktualnej informacji o piśmiennictwie nt. naszego regionu.

VARIA : pismo Miejskiej Biblioteki Publicznej w Lesznie / przew. zespołu red. E. Bartkowiak. – 1999/2000, nr 1 grudzień–luty. – . – Leszno : MBP, [1999]

„Znajdziecie w nim Państwo wiadomości o usługach i propozycjach kulturalnych, oświatowych, także wydarzeniach artystycznych w naszej instytucji, o tym, co i jak można znaleźć w zbiorach MBP – w Bibliotece Głównej oraz siedmiu filiach na terenie miasta.”

(J.M. Halec: Drodzy czytelnicy)

B. IMPREZY KULTURALNE W BIBLIOTEKACH
PUBLICZNYCH WOJ. WIELKOPOLSKIEGO
(grudzień 1999 - luty 2000)

Od bieżącego numeru „Poradnika”, zamiast zestawień informacji prasowych, zamieszczane będą informacje o działalności kulturalnej (ważniejsze wydarzenia) bibliotek publicznych województwa wielkopolskiego.

Zestawienie poniższe opracowano w oparciu o materiały WBPICAK oraz nadesłane przez biblioteki publiczne. Dokonano wyboru z pominięciem lekcji bibliotecznych, wycieczek do bibliotek i codziennych zajęć w okresie ferii.

Grudzień 1999

Chodzież

- Wystawa „Tradycje Świąt Bożego Narodzenia”
- Rozstrzygnięcie konkursu na wiersz o tematyce bożonarodzeniowej

Czarnków

- Wystawa i prelekcja pt. „Indianie pierwsi mieszkańcy Ameryki”

Czarniejewo

- 50-lecie biblioteki

Gniezno

- Spotkanie z poetą Pawłem Soroką

Gostyń

- Wystawa „Fryderyk Chopin – kompozytor i pianista 1810–1949”

Kalisz

- Spotkanie z Moniką Dziedzic (Filia nr 5)
- Spotkanie z poetką Anną Zabacką
- Spotkanie integracyjne z udziałem poetki Maryli Siarkiewicz (Warsztaty Terapii Zajęciowej w Kucharach)
- I Aforystykon Kaliski z udziałem Nikosa Chadzinikolau, Lecha Konopińskiego, Henryka Jagodzińskiego, Urszuli Zybury
- Wystawy „Tadeusz Kulisiewicz – Rok Kulisiewicza”, „Juliusz Słowacki” (Filia nr 5), ekspozycja filatelistyczna ze zbiorów Jerzego Rajewicza

Kieźzew

- Spotkanie z uczestnikami konkursu „Moje wspomnienia z czasów okupacji hitlerowskiej”

Konin

- Wystawa „Juliusz Słowacki na tle epoki” (grudzień-styczeń)

Kościan

- Boże Narodzenie w malarstwie i muzyce - wystawa (Dział dla Dorosłych)
- Wigilia z poezją i muzyką (koncert w wykonaniu Marii M. Kaczor i spotkanie autorskie z Pawłem Kuszczynskim)
- Zdążyć przed rakiem piersi - wykład połączony z pokazem i wystawą książek, prowadzony przez pracownice Ośrodka Profilaktyki i Epidemiologii Nowotworów w Poznaniu, p.p. Joannę Szklarską i Małgorzatę Adamczak (wspólnie z Ligą Kobiet)
- Przyczynki do dziejów Gimnazjum i Liceum w Kościanie - prolektcja mgra Jana Pawickiego (TMZK)
- Wigilia w Klubie Miłośników Książki połączona ze spotkaniem z Heleną Gordziej
- Spotkanie opłatkowe z Fryderykiem Chopinem (dla członków Towarzystwa Miłośników Ziemi Kościańskiej)
- Gwiazdka 1999 w rysunkach dzieci - wystawa (Filia nr 1)
- Ilustrujemy bajki braci Grimm - konkurs rysunkowy (Filia nr 2)

Koźmin Wlkp.

- Konkurs rysunkowy „Zima i Gwiazdka”

Krobia

- Wystawa kartek świątecznych
- Wystawa „Fryderyk Chopin” w Krobi i w Filii Bibliotecznej w Pudliszkach

Krotoszyn

- Wystawa „Ekslibrisy Ojca Świętego z kolekcji Józefa Zdunka” (cz. II)

Krzemieniewo

- Uroczyste spotkanie z okazji 50-lecia istnienia biblioteki połączone z otwarciem nowych pomieszczeń
- Wystawa obrazów Małgorzaty Walkowiak pt. „Iglą malowane”

Leszno

- Z cyklu „Wokół globusa” - o Portugalii opowiadał Marcin Błaszowski z Leszna
- Wystawa Bożonarodzeniowa prac mieszkańców Domu Pomocy Społecznej w Lesznie
- Kawiarenka Literacka - „Polskie tradycje świąteczne” - Ewa Ferenc z Wrocławia
- Poetycka Choinka - z udziałem leszczyńskich twórców

- Wystawa „Marek Hłasko. In Memoriam”
- Pierwszy numer VARII – pisma MBP im. S. Grochowiaka w Lesznie
- Jubileuszowe spotkanie z okazji 30-lecia Leszczyńskiego Towarzystwa Kulturalnego w Lesznie

Lipno

- Wieczór poezji młodych

Miedzichowo

- Jasełka zorganizowane wspólnie z nauczycielami Szkoły Podstawowej w Bolewicach
- Powiatowy konkurs plastyczny dla dzieci „Pan Brzechwa – Wielki Czarodziej”

Nowy Tomyśl

- Warsztaty plastyczne – „Baju, baju, co przyniesiesz Mikołaju” i „Czekając na gwiazdkę”
- „Wigilijne spotkanie z muzyką i poezją”, w którym uczestniczyli: Łucja Danielewska, Helena Gordziej, Zdzisława Kaczmarek, Maria Magdalena Pogań, Ares Chadzinikolau, Nikos Chadzinikolau, Jerzy Cwaliński, Ryszard Danecki, Edmund Pietryk

Opalenica

- Wystawa „Powstanie Wielkopolskie”
- Spotkanie autorskie z Barbarą Krysičką – mieszkanką Opalenicy

Opatówek

- Podsumowanie konkursu rysunkowego pt. „Ilustruję książkę XX wieku”

Ostrzeszów

- Podsumowanie konkursu plastycznego pn. „Razem z Plastusiem i Słoniem Trąbalskim”

Piła

- Wystawa piśmiennictwa „W 150 rocznicę śmierci Fryderyka Chopina 1809–1849”

Powidz

- Wieczornica z okazji 81 rocznicy Powstania Wielkopolskiego (współorganizator)

Raszków

- Wystawa książek pt. „Polska Wigilia” połączona z prezentacją przepisów świątecznych

- „Mikołajki” dla najmłodszych czytelników. W programie „Teatrzyk cieni” ilustrujący bajki zimowe i świąteczne oraz konkurs rysunkowy na najładniejszą kartkę świąteczną zakończony wystawą prac
- Współorganizacja „Wigillii dla samotnych” – montaż słowno-muzyczny o tematyce świątecznej
- „Jednego serca” – wieczór poezji romantycznej

Trzcianka

- „Nowe Książki – pięćdziesięciolecie czasopisma”, prezentacja czasopisma na przestrzeni lat
- „Juliusz Słowacki i jego poezja” – prezentacja tekstów z okazji 150 rocznicy śmierci poety
- „Boże Narodzenie – jaki kraj, jaki obyczaj”, konkurs połączony z wystawą książek i życzeniami dla dzieci z całego świata
- „Z teki Biblioteki” -- wystawa prac i zdjęć podsumowujących cały rok pracy biblioteki

Turek

- Uroczyste otwarcie Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Turku
- Promocja antologii poetów miasta Turku i powiatu tureckiego pt. „Samosświetlni”

Wągrowiec

- Konkurs plastyczny na „Mini ekologiczny stroik świąteczny”; wystawa pokonkursowa i aukcja stroików

Wieleń

- 50-lecie Biblioteki -- spotkanie z władzami, czytelnikami i działaczami kultury

Wolsztyn

- Promocja książki poetyckiej Adama Żuczkowskiego „Głaz – wiersze wolsztyńskie”, wydanej przez Bibliotekę
- „Cicha noc, święta noc” – wystawa kart pocztowych z lat 1937–1999

Złotów

- Konkurs rysunkowy dla dzieci „Mikołaj”

S t y c z e ń

Borek

- Zgaduj-zgadula pn. „Czy znasz bohaterów książek” i „Z jakiej książki pochodzą te pary”

Brudzew

- Koncert kolęd w wykonaniu rodziny Kończaków

Chodzież

- Wystawa „Droga do wolności”
- Prelekcja J. Tomalika, syna powstańca wielkopolskiego nt. odzyskania niepodległości przez Chodzież

Czarnków

- Podsumowanie konkursów: „Jestem ilustratorem książek Marii Kownackiej” i „Najciekawszy list do Świętego Mikołaja”

Gniezno

- Prelekcja księdza Mariana Aleksandrowicza „Zjazd Gnieźnieński – jego wpływ na dalszy rozwój polskiej państwowości”

Jarocin

- Spotkanie Klubu Dyskusyjnego nt. „Dwory i pałace Ziemi Jarocińskiej” (Filia w Witaszycach)

Kalisz

- Podsumowanie IV Edycji Konkursu Wiedzy o Kaliszu i Regionie Kaliskim
- Spotkanie z regionalistą - Józefem Tylusem
- Wystawa „Polscy nobliści w stuleciu 1900-2000”

Kościan

- Wspomnienie o Kazimierzu Przerwie-Tetmajerze – wystawa
- Konkurs plastyczny „Ilustrujemy baśnie braci Grimm”
- Niemcy w Kościanie w latach hitlerowskiej okupacji – wykład red. Jerzego Zielonki

Koźmin Wlkp.

- Konkurs na „Najładniej wykonaną laurkę i najpiękniejszy wiersz z okazji »Dnia Babci i Dziadka«”

Kramsk

- Konkurs recytatorski dzieci i młodzieży „Strzałkowo 2000” – eliminacje gminne

Krotoszyn

- Uroczystość 25-lecia Oddziału dla Dzieci i Młodzieży
- Wystawa pokonkursowa „Biblioteka to mój drugi dom”

Krzyż

- „Pan Tadeusz” – inscenizacja najpiękniejszych fragmentów epepei w strojach z epoki

Kuślin

- Wystawa „Władysław Reymont”

Leszno

Inauguracyjne spotkanie z cyklu „Rodzinne wieczory” dla rodziców z dziećmi – Emilia Waśniowska dla dzieci i Maria Magdalena Pogaj dla dorosłych

- „Spotkanie na wystawie” (Marcyk Hlasko) z Jackiem Jaroszykiem
- Otwarcie wystawy fotograficznej „80-lecie harcerstwa leszczyńskiego w fotografii i kronikach”
- „Lwowski wieczór” z Januszem Ragankiewiczem
- „Wieczór Stanisława Grochowiaka” połączony z ogłoszeniem IV Ogólnopolskiego Konkursu Literackiego im. Stanisława Grochowiaka

Międzychód

- „Międzychód w 80 rocznicę powrotu do Macierzy” – wystawa fotogramów, wydanie okolicznościowego informatora, cykl prelekcji
- „Międzychód w 50 rocznicę wyzwolenia” – wystawa fotogramów i prelekcja

Nowy Tomyśl

- Sesja popularnonaukowa w 81. Rocznicę Wybuchu Powstania Wielkopolskiego. Referaty wygłosili: Grzegorz Łukomski, Gerard Górnicki, Jerzy Kozłowski
- Koncert kolęd w wykonaniu uczniów Szkoły Muzycznej
- „W gaiku zielonym” – bajka muzyczna w wykonaniu Elżbiety Cwalińskiej – impreza dla przedszkolaków

Piaski

Konkurs dla dzieci „Poznajemy przyrodę w bajkach”

Piła

- Konkurs poetycki dla dzieci i młodzieży pn. „Miasto słowem malowane” na wiersz o Pile
- Konkurs literacki dla uczestniczek szkoleń organizowanych w ramach projektu „Piersi bez tajemnic”
- Promocja książki Józefa Macieja Roślickiego pt. „Europejczyk spod znaku »Rodła«” w cyklu: Promowanie twórczości pisarzy regionalnych

Rydzyzna

Spotkanie z rzeźbiarzem Stanisławem Kurzawą z Kłody (którego wystawa prezentowana jest w bibliotece od grudnia 1999 do lutego 2000)

Strzałkowo

- Organizacja VIII Finału Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy w Gminie Strzałkowo

Śrem

- Spotkanie z najlepszymi czytelnikami roku 1999
- Spotkanie z młodymi poetami „Przed Drzwiami Młodości”

Trzcianka

- „Dawny wiek XX” – wystawa książek dotycząca najważniejszych wydarzeń mijającego wieku

Turek

- Wystawa „Najwybitniejsi Pisarze Stulecia” przedstawiająca biografie i twórczość najwybitniejszych pisarzy polskich i zagranicznych (na podstawie plebiscytu „Polityki”)

Wągrowiec

- Wieczór poezji „Modlitwa polskiego poety” K.I. Gałczyńskiego

Wielień

- Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy – sztab, zbiórka pieniędzy, organizacja zajęć

Wijewo

- Konkurs czytelniczy „Poznajemy twórczość Małgorzaty Musierowicz”
- Cykl zajęć z dziećmi pt. „Jan Brzechwa – poeta dziecięcej radości”. W programie m.in. zajęcia plastyczne, lekcje biblioteczne, konkursy literackie

Wolsztyn

- Spotkanie autorskie ze Stanisławem Machowiakiem „W mieście ratuszowych koziołków”
- Spotkanie z policjantem nt. „Bezpieczne ferie”

Złotów

- Spotkanie z prof. Andrzejem Kokowskim, wykład pt. „Żywa archeologia żywych Gotów” połączony z promocją książki „Archeologia Gotów, Goci w Kotlinie Hrubieszowskiej” (biblioteka współorganizatorem)

- Konkursy: „Świat Książki” dla młodzieży i „Przyjaciele Kubusia Puchatka” oraz „Zima” dla najmłodszych czytelników

Żelazków

- W bibliotece i filiach zorganizowano wystawy książek pod hasłem „W czterdziestym nas Matko na Sybir zesłali...”
- W ramach konkursu „Ocalić od zapomnienia” ekspozycja używanego dawniej sprzętu gospodarstwa domowego

Luty

Budzyń

- Wystawa „Poezja polska”
- Wieczór poetycko-muzyczny „Walentynki”

Czarnków

- Konkurs pt. „Zwierzęta i My”

Gostyń

- Impreza finałowa konkursu czytelniczego „Jeden z dziesięciu”
- Impreza podsumowująca konkurs plastyczny „Mój przyjaciel”
- Inauguracyjne Zebranie Członków (wyborcze) zarejestrowanego sądownie Towarzystwa Przyjaciół Gostyńskiej Biblioteki Publicznej. Powstało z działającego od 1972 r. Koła Przyjaciół Biblioteki

Kolaczkowo

- Konkurs czytelniczy pt. „Nasza lektura”

Koło

- Konkursy plastyczne: „Podróże marzeń” i „Walentynki 2000”

Konin

- Prelekcja Sergiusza Sterny-Wachowiaka „Życie i twórczość Günтера Grassa – noblisty” – dla bibliotekarzy z powiatu konińskiego
- Dni Kultury Izraelskiej i Żydowskiej w Wielkopolsce (w programie m.in. odsłonięcie tablicy pamiątkowej, wystawa fotogramów, prelekcje, recital pieśni biblijnych)

Kościan

- Jeźycjada – konkurs czytelniczy z okazji 55 rocznicy urodzin Małgorzaty Musierowicz (oddział dla dzieci)
- Wystawa „Claude Monet – twórca impresjonizmu”
- Borowo koło Czempinia – zarys dziejów – wykład Józefa Świątkiewicza

Koźmin Wlkp.

- Wieczór literacki poświęcony M. Rejowi z okazji 495 rocznicy urodzin

Krzemieniewo

- Wystawa plakatów pt. „Marek Hłasko. In Memoriam” połączona z wystawą dzieł pisarza
- Wystawa książek i artykułów o Fryderyku Chopinie

Krzyż

- Spotkanie z lekturą „Ania z Zielonego Wzgórza” – dyskusja w oparciu o wyświetlony film

Lądek

- Konkurs plastyczny „Słodki konkurs”

Leszno

- Wystawa „80-lecie harcerstwa leszczyńskiego w fotografii i kronikach”
- „Rodzinne wieczory” -- Tadeusz Wyrwa-Krzyżański dla dzieci; Paweł Kuszczyński dla dorosłych
- Wystawa Marii Sołtyk-Koc „Inspiracje do twórczości dziecięcej Stanisława Grochowiaka”
- „Wokół Globusa” -- o Afryce Południowej mówił Kazimierz Szyszkowski z Leszna
- „Kawiarenka Literacka” -- wieczór z Ryszardem Daneckim połączony z promocją książki „Wielkopolski herbarz poetycki”

Margonin

- Otwarcie wystawy malarstwa Krystyny Magdziak

Miedzichowo

- Spotkanie z leśnikiem i prelekcja pt. „Ochrona przyrody w lesie”

Międzychód

- „Chopin zawsze żywy” -- wystawa fotogramów i książek w rocznicę urodzin
- Prelekcja Zygmunia Maćkowiaka, krajoznawcy i podróżnika pt. „Wyprawa w góry Kaukazu” (Filia nr 1)

Mikstat

- Konkurs plastyczny „Ilustrujemy najciekawszą książkę dla dzieci”

Nowy Tomyśl

- Wystawa rzeźb i karykatur Kazimierza Rafalika połączona z promocją tomu wierszy pt. „Zamawianie wiersza” Jerzego Cwałińskiego

Osieczna

- Spotkanie autorskie dla dzieci z Tadeuszem Wyrwą-Krzyżańskim

Ostrowite

- Konkurs „Najlepszy czytelnik Gminnej Biblioteki Publicznej w 1999 roku”

Ostrów Wilk.

- Konkurs geograficzny pt. „Czy znasz te budowle?”

Śrem

- VI Konkurs Historyczny „Śrem i jego dzieje” – finał

Trzcianka

- „Godło Polski” – wystawa książek i plansz obrazująca historię godła polskiego
- Konkurs plastyczny „Zabawy zimowe”

Turek

- Spotkanie z poznańską poetką Teresą Tomsią

Wągrowiec

- Konkurs plastyczny na „kartkę walentynkową” pt. „Miłość jest piękna, nawet przyjemna, lecz tylko wtedy, gdy bywa wzajemna”

Wilczyn

- Konkurs recytatorski dzieci i młodzieży szkół podstawowych „Strzałkowo 2000” – eliminacje gminne

Wolsztyn

- Japońska sztuka składania papieru „Origami”
- „Walentynki” – wieczór poezji miłosnej
- „Ptaki egzotyczne” wystawa akwarel Albina Łackiego

Września

- Konkurs czytelniczo-literacki dla dzieci młodszych i starszych („Rozpoznaj baśnie”, „Rozpoznaj książki”)

Zagórów

- Konkurs plastyczny „Początek wieku w moich oczach”

Złotów

- Podsumowanie konkursu na „Wiersz o tematyce miłosnej”
Dwa spotkania z przedstawicielami Komendy Powiatowej Policji dla młodzieży nt. uzależnienia od alkoholu i narkomanii
- Spotkanie poetyckie z poetami złotowskimi: Jerzym Cybulskim, Ireną Te-rech i Wandą Ankudowicz

C. WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA I CENTRUM
ANIMACJI KULTURY NA ŁAMACH PRASY

(ako). Konkurs rozstrzygnięty: Puszczykowo // Głos Wielkop. – 1999, nr 298, s. 17

O konkursie „Wojna, okupacja, ludzie...” zorganizowanym przez WBPiCAK w Poznaniu a zrealizowanym m.in. przy współpracy MBP w Puszczykowie.

an. WPN na stronach // Głos Wielkop. – 1999, nr 280, s. 19

Przewodnik po Wielopolskim Parku Narodowym – wydany przez Wydawnictwo WBP.

ap. Park w przewodniku // Głos Wielkop. – 1999, nr 268, dod. Turystyczny nr 376, s. 1

Recenzja przewodnika „Wielkopolski Park Narodowy” wydanego przez WBPiCAK w Poznaniu

(BL). Nowy przewodnik: Jezioro // Gaz. Pozn. – 1999, nr 300, dod. Express s. 6

WBPiCAK w Poznaniu wydawcą przewodnika o Wielkopolskim Parku Narodowym (przy współpracy dyrekcji Wielkopolskiego Parku Narodowego)

B.Z. Kronika Wielkopolski // I K S. – 1999, nr 12, s. 53

Zawartość kwartalnika nr 4/1999.

DER. Konkurs plastyczny o Wielkopolsce: historia i legenda // Gaz. Pozn. – 2000, nr 36, dod. Express s. 6

O konkursie „Wielkopolska w historii i legendzie” organizowanym przez WBPiCAK w Poznaniu.

DERWICH Małgorzata. Lubię teatr i... gotowanie: Jan Janusz Tycner – człowiek kultury // Gaz. Pozn. – 2000, nr 45, dod. Express s. 4; nr 46 dod. Powiaty s. 8

Sylwetka pracownika WBPiCAK w Poznaniu.

gk. Dla dzieci i młodzieży: Gniezno // Głos Wielkop. – 2000, nr 53 A, s. 15

Dot. konkursu „Wielkopolska w historii i legendzie” zorganizowanego przez WBPiCAK w Poznaniu a realizowanego m.in. przez Bibliotekę Publiczną Miasta Gniezna.

(I). Kronikarska gala // Tyg. Pił. – 2000, nr 9, s. 17

Promocja numeru „Kroniki Wielkopolski” poświęconego regionowi piłskiemu.

(I). Piłska „Kronika Wielkopolski” // Tyg. Pił. – 2000, nr 7, s. 12

Omówienie numeru „Kroniki Wielkopolski” poświęconego regionowi dawnego województwa piłskiego.

JASKULSKI Janusz. Wielkopolska dudami stoi... // I K S. – 1999, nr 11, s. 17

Dot. III Wielkopolskich Spotkań Budowniczych Dud i Kozłów. Współpatronat – WBPiCAK w Poznaniu

JP. Przelali na papier to, co utkwiło w ich sercach: Biblioteka Publiczna w Śremie wydała wiersze młodych poetów // Gaz. Pozn. – 1999, nr 288, dod. Powiaty s. 4

Wydanie tomiku „Przed drzwiami młodości” współfinansowane przez WBPiCAK w Poznaniu.

JUŻ nie tylko książka / Jan Janusz Tycner, Anna Biedak: rozm. przeprowadził Krzysztof Łukasik // Przem. na Szlaku Piast. – 1999, nr 52, s. 33

Działalność WBPiCAK w Poznaniu.

KOS. Laureatka z Miłostawia: Rok Seniora – konkurs wspomnieniowy // Gaz. Pozn. – 1999, nr 299, dod. Powiaty s. 4

Sylwetka Barbary Placheckiej – czytelniczki biblioteki w Miłostawiu – wyróżnionej w konkursie „Wojna, okupacja, ludzie...” zorganizowanym przez WBPiCAK w Poznaniu.

KOZŁOWSKI Mirosław. Filmy poznaniaka najlepsze: w piątek zakończył się VI Festiwal Filmowy w Opalenicy // Gaz. Pozn. – 1999, nr 272, dod. Powiaty s. 1

O VI Festiwalu Filmowym „Jedna minuta” w Opalenicy zorganizowanym przy współudziale WBPiCAK w Poznaniu.

KRONIKA Wielkopolski // I K S. – 2000, nr 2, s. 55, fot.

Informacja o zawartości nowego numeru Kroniki Wielkopolski (1/2000)

PEZDA Aleksandra. Które książki pod nas: Międzychód // Głos Wielkop. – 2000, nr 53 B, s. 20

Dot. wyboru biblioteki powiatowej w Międzychodzie (publiczna czy pedagogiczna)

PIOTROWSKA Anna. Panorama wielkopolskiej kultury // *Kron. Wielkop.* – 1999, nr 4, s. 26–46

M.in. o WBPiCAK w Poznaniu.

PM. Poezja modna wśród młodzieży: poetyckie eliminacje w Szamotulach // *Gaz. Pozn.* – 2000, nr 57, dod. Powiaty s. 3

Eliminacje rejonowe do 45 Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorów zorganizowane w Szamotulskim Ośrodku Kultury przy współudziale WBPiCAK w Poznaniu.

RD. Fotografie końca wieku?: wystawa w Domu Kultury: Stęszew // *Gaz. Pozn.* – 2000, nr 23, s. 6

Wystawa fotografii „Wielkopolska końca wieku” zorganizowana przez WBPiCAK w Poznaniu.

TYCNER Jan Janusz. Setna rocznica odsłonięcia pomnika Juliusza Słowackiego w Miłosławiu // *Kron. Wielkop.* – 2000, nr 1, s. 158–161

WBPiCAK w Poznaniu współorganizatorem uroczystości w Miłosławiu.

waw. O Nadnoteciu w Wielkopolsce // *Głos Wielkop.* – 2000, nr 44, dod. s. 4

Dot. promocji „Kroniki Wielkopolski” w Piłskim Domu Kultury.

V. KRONIKA

A. Polskie nagrody i wyróżnienia

- **Nagrodę Animatora Kultury** za 1999 rok otrzymała *Elżbieta Stefaniak*, dyr. Biblioteki Miejskiej w Luboniu.
- **Medale Młodej Sztuki** w 2000 roku w dziedzinie literatury otrzymali: *Arkadiusz Pacholski* i *Adam Kaczanowski*.
- **Nagrody IBBY** (Sekcji Polskiej) za 1999 rok otrzymały: *Dorota Terakowska* za książkę „Tam, gdzie spadają anioły” i *Krystyna Kotowska*, autorka „Jeża”.
- **Nagrody Poznańskiego Przeglądu Nowości Wydawniczych „Książki Jesieni”** '99 przyznano: *Renacie Gorczyńskiej* za „Portrety Paryskie”; *Ludmile Marjańskiej* za tomik poezji „Spotkanie z Weroniką” oraz *Dionizemu Piątkowskiemu* za syntezę historii jazzu w „Encyklopedii muzyki popularnej”.
- **Nagrody im. Władysława Reymonta** w 1999 roku otrzymali: *Tadeusz Różewicz* za całokształt twórczości i *Olga Tokarczuk* za książkę „Dom dzienny, dom nocny”.
- **Nagrodę PEN Clubu (Polskiego) im. Jana Parandowskiego** w 2000 roku przyznano *Kazimierzowi Brandysowi* za całokształt twórczości literackiej.
- **Nagrodę PEN Clubu (Polskiego) im. Ksawerego Pruszyńskiego** w 2000 roku otrzymał *Jan Nowak-Jeziorański*.
- **Nagrodę PEN Clubu (Polskiego) im. Jana Strzeleckiego** w 2000 roku przyznano *Janowi Karskiemu*.
- **Nagrody PEN Clubu (Polskiego)** w 2000 roku w dziedzinie przekładu otrzymali: *Andrzej Sobol Jurczykowski* – tłumacz twórczości *Borghesa* oraz *Karol Lesman* i *Gerard Rasch* –za przekłady literatury polskiej na język niderlandzki.
- **Nagrodę Wielką Fundacji Kultury Polskiej** za 1999 rok otrzymał *Tadeusz Różewicz*.

B. Międzynarodowe nagrody i wyróżnienia

- **Nagrodę im. Friedricha Gundolfa** w 2000 roku, przyznaną przez Niemiecką Akademię Języka i Poezji za propagowanie kultury niemieckiej za granicą, otrzymał *Ryszard Krynicki*, poznański poeta i wydawca.
- **Tytułem „International Women of the Year (2000/2001)”** przyznawanym przez International Biographical Centre Cambridge, wyróżniona została poznańska poetka *Łucja Danielewska*.

C. Zmarli

- **Nathalie Sarraute** (19.10.1999), powieściopisarka francuska.
- **Joseph Heller** (13.12.1999), pisarz amerykański, autor książki „Paragraf 22”.
- **Jerzy Waldorff-Preyss** (29.12.1999), pisarz i krytyk muzyczny.
- **Patrick O'Brian** (ok. 13.01.2000), pisarz brytyjski.
- **Egon Naganowski** (23.01.2000), pisarz, krytyk literacki i tłumacz.
- **Halina Auderska** (22.02.2000), prozaik, autorka sztuk scenicznych.

VI. KONKURSY CZYTELNICZE WOJEWÓDZKIEJ
BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ W 1999 ROKU

PRACA NA KONKURS
Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Poznaniu

PYTANIA DO JULIUSZA SŁOWACKIEGO

Esej

II NAGRODA

I

Anegnon, egnon, kategnon

„Nie zostawiłem tutaj żadnego dziedzica
Ani dla mojej lutni, ani dla imienia; –
Imię moje tak przeszło jako błyskawica
I będzie jak dźwięk pusty trwać przez pokolenia.”

(*Testament mój*)¹

Tak pisał zgorzkniały, cyniczny romantyk, umierający na suchoty daleko od ukochanej ojczyzny. Mamy rok Słowackiego. Wypada więc paść na kolana przed jego geniuszem, cytować go na każdej uroczystej kolacji i wystawiać na deskach teatrów całej Polski. Może jakiś nieoczytany minister zechce „Umówić się z tym Słowackim na spotkanie”? Jednak wszystkie te zabiegi nie sprawią rzeczy niemożliwej: Polacy nigdy nie pokochają twórcy „Kordiana” i „Balladyny” tak jak nowogródzkiego wieszczka. Nie wynika to bynajmniej z jego braku talentu poetyckiego. „Słowacki wielkim poetą był” i temu nie może zaprzeczyć nawet gombrowiczowski Gałkiewicz, powtarzając z jękiem: „Boże ratuj, jak mnie to zachwyca, kiedy mnie nie zachwyca. (...) nikogo nie zachwyca.”

Słowacki nie może zachwycać, jeżeli czyta się go sposobem Gałkiewicza. Jego postawa nasuwa skojarzenia z Julianem Apostatą, który po przeczytaniu objawień Nowego Testamentu powiedział owo sławetne: „Anegnon, egnon, kategnon”, czyli w tłumaczeniu: „Przeczytałem, zrozumiałem, potępiłem”. „Potępiłem” – stwierdza gombrowiczowski uczeń, nim jeszcze siądzie do czytania.

¹ Wszystkie utwory Juliusza Słowackiego, cytowane w mojej pracy, pochodzą z Wyboru wierszy i poematów (tekst wg wydania „Dzieł” pod red. J. Krzyżanowskiego, Wrocław 1959), Warszawa PIW 1993.

Zmęczony życiem (chodzi na lekcje, odrabia lekcje, powtarza lekcje, śniąc mu się lekcje, a rankiem wszystko zaczyna się od początku) sięga po tomik Słowackiego. „(...) harfa ... Zorian, Wenedy i Czudzi” – a kto to jest do licha? „(...) Swityn i Czerczak (...) ognista Gehenna” – to ja tu przeżywam gehennę! „czzerwona parami jak huta” – huta, huta – przemysł ciężki, górnictwo – jasny gwint, zadanie z geografii! Słychać już tylko głośny „szelest” wyrzucanych z torby podręczników, Gałkiewicz przeklina pod nosem. Tomik poezji leży pod łożkiem. Kurz gromadzi się na okładce. Nawet mały pajęczek obojętnie przebiega obok porzuconego arcydzieła. „Ideal sięgnął bruku”, w tym przypadku dywanu w pokoju ucznia. Doskonała sztuka jest rozumiana i doceniana tylko przez wybranych, lecz nie znaczy to, że zwykli „zjadacze chleba” nie mogą z czasem stać się wybranymi:

„Idź sam i ślepym wzrok przywracaj, iżbyś
Mógł poznać w ciężkie zwątpienia godziny
Twych uczniów nienawistne drwiny
I obojętność ciżby.”

(Anna Achmatowa, *Czyż dla nas świeżość...*)²

Artysta, którego utwory nie stosują się do kanonów piękna, obowiązujących we współczesnej mu epoce skazany jest na wieczne upokorzenia. Z jego cierpienia jednak, rodzi się, niczym z krzyku Marsjasza sztuka, nosząca znamiona geniuszu:

„Los mię już żaden nie może zatrwodzić,
Jasną do końca mam wybitą drogę,
Ta droga moja – żyć – cierpieć – i tworzyć,
To wszystko czynię – a więcej nie mogę.”

(*Los mię już żaden nie może zatrwodzić...*)

Chcąc wypełniać należną mu rolę kapłana, niezrozumiany poeta skazany jest na przeistoczenie się w błazna. Według tezy Loszka Kolakowskiego to właśnie artysta łączy w sobie pierwiastki wysokie – profetyczne, z niskimi – prześmiewczo-ironicznymi. „Oszust, błazen i głupiec tworzą wokół siebie odrębne światy”³ – pisze znany rosyjski badacz literatury, Michaił Bachtin. „Są to aktorzy w życiu, ich istnienie zlewa się z graną rolą (...) Przysługuje im szczególnie prawo bycia obcymi na tym świecie. Nie akceptują żadnego z istnieją

² Anna Achmatowa, *Czyż dla nas świeżość...* w: *Poezje*, Kraków, Wyd. Literackie 1981, s. 67.

³ Michaił Bachtin, *Problemy literatury i estetyki*, Warszawa, Czytelnik 1982, s. 367.

cych życiowych statusów, nie zadowala ich żadne miejsce w świecie, widzą odwrotną stronę i fałszywość każdej pozycji życiowej⁴.

Samotny, zamknięty w sobie ironista – Juliusz Słowacki, czyż nie jest on owym kłownem o białej masce, pozbawiony złudzeń, co do bogactw, które ma do zaoferowania ziemski świat?:

„Jak puste kłosa z podniesioną głową,
Stoję rozkoszy próżen i dosytu...
Dla obcych ludzi twarz mam jednakową,
Ciszę błękitu.”

(Hymn – Smutno mi Boże)

Czy znam Juliusza Słowackiego? A jaką miarą należy mierzyć czyjąś wiedzę o człowieku? Czy na życiorys składają się tylko suche, gromadzone w pozółkłych teczkach fakty? Urodzony, studiował, numer kartoteki, podpisanej lojalki, wyernigrował, zmarł. Causa finita! Czy zasługuje na zapomnienie uśmiech po napisaniu pierwszego wiersza, który być może pani Salomea podsunęła później, bywającemu w jej salonie Mickiewiczowi? Lub może pierwszy płacz wściekłości, którym wybucha dziewięcioletni Julek, słysząc, jak jego znienawidzony ojczym – August Bécu, drwiącym tonem odczytuje „w towarzystwie” II cz. „Dziadów”? Chłopiec z obrazu sir Henry’ego Reabuma uśmiecha się delikatnie. Przytrzymany przez niego królik nie zwraca uwagi na mnie – ciekawską podglądaczkę. Są o wiele ważniejsze rzeczy np. te świeże, zielone liście. Jesienny deszcz, złapał Słowackiego na ulicy, może to było w Wilnie, może w Paryżu... Burza parzy herbatę z suchych, ulicznych liści. Juliusz wyciera mokre włosy kawałkiem suchego płótna. Przeczesuje je grzebieniem. Układa się na poduszce. Lecz nocne duchy, Balladyny i Ailiny – ezoteryczne kobiety jego życia przychodzą we śnie i płaczą pukle na nowo. Gdzie zgubiła się róża ofiarowana Ludwice Śniadeckiej? Czy owa panna nadal ścisła ją w dloni – trochę za mocno, kolce przecinają delikatną skórę palców – Juliusz wyciąga chusteczkę – Ludwika wyciera nią krew, owija palec. On patrzy na nią i postanawia; „Ja to wszystko jeszcze opiszę! Jeszcze zobaczycie!”

I gryzie co noc ołówek nad nierozwiązywalną metaforą życia. Zajęty, zapracowany dążeniem do nieskończoności. Kto o tym pamięta, kto to doceni? Człowiek wstający rano do pracy? Dla niego Słowacki jest, w najlepszym wypadku, senną mgłą, unosząca się nad poduszką. Lub tępym loskotem budzika pod czaszką, w poniedziałek, o szóstej... pięć.

⁴ Ibidem, s. 367.

„Kiedy w daleką odjeżdżasz krainę,
Ja kończę moje na ziemi wygnanie,
Ale samotny – ale łzami płynę –
I to pisanie...

(Bo to jest wieszczą najjaśniejsza chwali!...)

Cóż z tego, kiedy Julian Apostata nadal potępiał „Przeczytał, zrozumiał...”

(...) Pewnie myślał, że nas unicestwił
tym swoim „potępiłem”. Cóż za blazen!

My, chrześcijanie, nie ulegamy takim konceptom.
Od razu odpowiedzieliśmy: „Przeczytałeś, ale nie rozumiałeś.
Gdybyś rozumiał, nie mógłbyś potępić.”

(Konstandinos Kawafis, Nie rozumiałeś)⁵

II

Zbuntowany dwudziestoletni

Późnym wieczorem poeta – mim, zmęczony całodzienną bieganiną po salonach, siada na brzegu gloniaszozielonej Sekwany. W jej taflii przegląda się trupioblady Narcyz – księżyc. Światła latarni oślepiają – zbląkane ómy ciągną do jasności. Już za chwilę zostanie z nich tylko garstka popiołu na paryskim bruku.

Gmachy skręconym wydają się gadem,
Zębatą dachów łuską się najeża.
A tam – czy żądło oślinione jadem?
Czy słońca promień? czy spisa rycerza?
(.....)
Nowa Sodom! pośród twych kamieni
Mnoży się zbrodnia bezwstydną widomie
I kiedyś na cię spadnie deszcz płomieni.

(Paryż)

Juliusz nie lubił Paryża; to miasto – próżne, hedonistyczne wciągało ludzi niczym narkotyk. Budziło w nich czysto zwierzęce instynkty, absynt, krążący w ich żyłach miał moc wody letejskiej – zapominali kim są i skąd pochodzą. Taki los spotkał tych, którzy wyemigrowali z kraju po powstaniu listopadowym.

⁵ Konstandinos Kawafis, Nie rozumiałeś w: Wiersze zebrane. Warszawa PIW 1981, s. 211.

Ach, ta emigracja, wydelikaccona banda przemądrzałych paniczyków. Klócić się, krytykować nawzajem – ot, co potrafią robić najlepiej. Cóż oni by zrobili z wolnością, gdyby ją cudem odzyskali?

„Dra się o wolność – Boże nachylaj im grzbietu,
Bo wolność jest jakoby posiadanie fletu;
Jeśli go weźmie człowiek muzyki nieświadom,
Piersi straci – i uszy sfalszuje sąsiadom”.

(Epigramaty, LXIV)

Problem tkwi w mentalności samych Polaków, którzy przywykli być stawiani na przestrzeni wieków za wzór do naśladowania dla wszystkich narodów. Czyż istnieje chwalebniejsza interpretacja zniewolenia naszej ojczyzny pod zaborem, niż mickiewiczowski mesjanizm? Cierpimy, bo jesteśmy miłosierni, bo jak ukrzyżowany Chrystus pragniemy odpokutować za grzechy całej Europy, a nawet całego świata! Kto jednak odpowie za nasze wady: za głupotę, lenistwo, klótliwłość i skłonność do pychy? To właśnie przez owe, wstydliwie przez romantyków skrywane narodowe przypadłości przyszło nam na ponad sto lat zniknąć z mapy Starego Kontynentu. Mickiewicz stara się nie poruszać drażliwych tematów, kładąc w swych patriotycznych utworach nacisk na martyrologię i utopijno-cudotwórczą wizję wyzwolenia Polski, czyli jej zmartwychwstania. Parę celnych spostrzeżeń na temat arystokracji, ukazanych w scenie Salonu Warszawskiego, III cz. „Dziadów” nie wystarczy na otwarcie oczu całego społeczeństwa. Co gorsze kilka lat później ukazuje się „Pan Tadeusz” - apoteoza szlachty w każdym calu. Na ironię losu dzieło to przypieczętowanie, jeszcze niedawno wyszydzaną przez wieszczkę tezę Brodzińskiego: „Stawianie, my lubim sielanki”.

A jednak znalazł się ktoś, kto odważył się stanąć twarzą w twarz z chodzącą legendą emigracji, ktoś kto swym uporem i niepoprawnym talentem udowodnił, że Adam Mickiewicz nie jest alfą i omegą literatury polskiej i polemika z nim może przynieść owej literaturze tylko korzyści. Był to właśnie młody buntownik Juliusz Słowacki.

Tylko ten wybitny poeta ma odwagę nazwać Polskę „niewolnicą”. Nie boskim Nazareńczykiem, lecz niewolnicą, służką i popychadłem całej Europy. I nie są to tylko „Słowa, słowa, słowa”. Ta, jakże klująca w oczy prawda nie ukrywa się wśród labiryntu aluzji i niezrozumiałych często dla społeczeństwa kunsztownych metafor. Ona jest czysta i prosta, jak świst miecza, który rozcina „zgnity calun” – „tę Dejaniry palącą koszulę” okrywającą ciało „kuzynki”. Słowacki godzi głęoko w fundament narodowej pychy:

„O Polsko! póki ty duszę anielską
Będiesz więziła w czerepie rubasznym,
Póty kat będzie rąbał twoje cielsko,
Póty nie będzie twój miecz zemsty straszny!”

(Grób Agamemnona)

I jakąż zapłatę otrzymuje za tak doskonałą krytykę? Zostaje przez emigrację oskarżony o brak patriotyzmu i znie wagę świętości narodowych. „Co on sobie wyobraża ten... nooo, jak ... aaaa ... Słowacki. Rewolucję nam tu jakąś szykuje. Nie tak prędko, kochanku. Po to ci Bozia dała hmm „talent poetycki”, żebyś Ojczyznę (!!!) ośmieszał? Ty masz pisać o skowronkach, o oczach paryny Ludwika, o jasnej, księżycowej nocy... Byle cicho, sielsko, spokojnie.”

„Nam te słowa ciche nie starczą.
Marne słowa. I blahe. I zimne.
Ty masz werbel nam zagrać do marszu!
Smagać słowem! Bić pieśnią! Wznieść hymnem!”

(Władysław Broniewski, Poezja)⁶

Wielki poeta. Wielki buntownik. Nic dziwnego, że go nic kochamy, tak mocno, jak powinniśmy. Powiedział nam sporo prawdy o nas samych. I za tę odwagę zapłacił wysoką cenę. Chciał być dumny ze swoich rodaków, chciał by szli walczyć o niepodległość z uśmiechem, z jego pieśnią na ustach:

„Lecz zaklinam – niech żywi nie tracą nadziei
I przed narodem niosą oświaty kaganiec;
A kiedy trzeba na śmierć idą po kolei,
Jak kamienie przez Boga rzucone na szaniec!...”

(Testament mój)

Kolejna, zimna noc. Kolejna noc drugiej wojny światowej. Niebo okryło się płaszczem ciemnogrnatowych chmur. Gdzieś, jakby w oddali, za taflą sinofioletowego szkła, słychać huk wystrzałów. Patrol niemieckich żołnierzy. Ich ciężkie, skórzane buty z wściekłością uderzają o bruk. Czarny umiera. Jeden z przywódców Szarych Szeregów – Czarny, krztusząc się własną krwią, wyciąga przed siebie drżące ręce. Zośka chwyta je w swoje ciepłe dłonie, mocno ściska. Czarny coś szepcze. Jego głos się urywa, cichnie, lecz pomimo to przyjaciele bez trudu rozpoznają recytowany przez umierającego fragment utworu. On mówi o kamieniach, kamieniach, rzuconych na szaniec. Przez Bo-

⁶ Władysław Broniewski, *Poezja*, w: Tomasz Wroczyński, *Literatura polska dwudziestolecia międzywojennego*, Warszawa WSiP, 1998, s. 152.

ga, tego, który „dał i wziął”. Na śmierć trzeba iść po kolei. Tak przecież mówił Juliusz Słowacki. Dopelnia się piasek w klepsydrze. Człowiek odchodzi, lecz pamięć po nim na zawsze pozostanie w sercach ludzkich.

Wobec tego faktu przestają być ważne nudziarskie mamrotania Bładaczki, jęki Galkiewicza, fotografia żony i dziecka i profesor Pimko. Bo spełniło się marzenie wielkiego poety: „Zjadaczy chleba w aniołów przerobił”! Ktoś odczytał go na nowo, nie pozwolił zamknąć w klatce pustego wzruszenia.

Z buntowniczo podniesionym czołem, dumny, cyniczny, lecz pełen namiętności kroczy Słowacki po ścieżce polskiej literatury. I jest w tym momencie tak bardzo podobny do wybitnego radzieckiego poety, również odrzuconego, lecz teraz na nowo odkrywanego przez swój naród, Włodzimierza Majakowskiego. A napisał on o sobie tak:

„Nie mam w duszy swej ani jednego siwego włosa,
nie gra starczej czułości flet w niej!
Oplomieniuwszy świat gromem głosu,
idę – piękny
dwudziestoletni.”

(Włodzimierz Majakowski, *Obiok w spodniach*)⁷

III

A.D. 1849

Słodkawy smak krwi w ustach
gorączkę wypluwam z siebie i płuca,
przepraszam cię Alino, Lauro, Wioletto
i ciebie Kordianie, i ciebie Baliadyno.

Papierowe marionetki,
ot, czym byliście dla mnie,
topiłem was w kadziach farb:
rewolucji, mistyki, ironii.

· Ma gorączkę, prawie czterdzieści.
– On bredzi siostrzo, on bredzi.

⁷ Włodzimierz Majakowski, *Obiok w spodniach*, w: *Wiersze i poematy*. Warszawa „Książka i Wiedza”, 1949, s. 25.

Ale nie czarny atrament
krążył w waszych żyłach,
to było moje pożądanie,
mój pot, moja gruźlica.

Wszystko przysłania ta mgła.

– *Traci przytomność.*

– *Tak, to już agonია.*

Otwórzcie okna szeroko,
powietrza, powietrza, powie...

Spadam w błękit,
otula mnie błękit,
na języku krople błękitu,
nacinam skórę nieba
i w szklane naczynie chwytam
skapującą ciecz.

– *Siostró, strzykawkę proszę.*

La seringue – strzykawkę...
Strzykawką można zebrać błękit
i wstrzyknąć do krwi, jak narkotyk,
on uśpi, udusi, dusi, iiiiiiiiiiiiii...

– *Siostró, proszę wytrzeć mu usta. Który dzisiaj?*

– *Trzeci kwietnia.*

– *A.D. 1849 zmarł Juliusz, syn Euzebiusza, Słowacki.*

– *Te notatki, panie doktorze, leżały przy łóżku.*

– *A fe, całe zbryzgane krwią, spalić – wszystko spalić.*

Błękitna Pani,
jakie ty masz zimne dłonie...

Bibliografia:

Achmatowa Anna, Poezje, wybór i postłowie Jadwiga Szymak-Reiferowa, Kraków Wyd. Literackie 1981, 388 s.

Bachtin Michail, Problemy literatury i estetyki, przeł. Wincenty Grajewski, Warszawa Czytelnik 1982, 598 s.

Kawańis Konstandinos, Wiersze zebrane, przeł. i oprac. Zygmunt Kubiak, Warszawa PIW 1981, 392 s.

Majakowski Włodzimierz, Wiersze i poematy. Warszawa „Książka i Wiedza” 1949, 320 s.

Słowacki Juliusz, Wiersze i poematy. Warszawa PIW 1993, 424 s.

Wroczyński Tomasz, Literatura polska dwudziestolecia międzywojennego, Warszaw WSiP 1998, 308 s.